

T.C
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AFET EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
AFET EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ BİLİM DALI

**2017 AYVACIK DEPREMİNDE AFETZEDELERİN YARDIM ALMA İLE İLGİLİ
DURUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERT ABDULAH KARAOĞLU

Çanakkale
Temmuz, 2019

T.C
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Afet Eğitimi ve Yönetimi Ana Bilim Dalı
Afet Eğitimi ve Yönetimi Bilim Dalı

2017 Ayvacık Depreminde Afetzedelerin Yardım Alma ile İlgili Durumları

Mert Abdullah KARAOĞLU
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Elmaziye TEMİZ

Çanakkale
Temmuz, 2019

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**2017 Ayvacık Depreminde Afetzedelerin Yardım Alma ile İlgili Durumları**” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve değerlerle aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

08/07/2019

Mert Abdullah KARAOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Mert Abdullah KARAOĞLU tarafından hazırlanan çalışma, 08/07/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından oy çokluğu/ oy birliğiyle başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10196145

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Dr. Öğr. Üyesi	Elmaziye TEMİZ		Danışman
Dr. Öğr. Üyesi	Mustafa Aydın BAŞAR		Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Menekşe ESKİCİ		Üye
.....	.....	.....	Üye

Tarih: .....

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Birbirinden farklı ilişkiler ağı bulunan farklı toplumlarda değişmeyen bir gerçeklik olarak yaşayan ve literatürde geniş yer kaplayan sosyal yardımlaşma ve dayanışma olgusu bu araştırmada afetler açısından ele alınmaya çalışılmıştır. Öte yandan afetler ister doğal ister insan kaynaklı olarak tanımlansınlar günümüzün öncesinde de var olan ve var olmaya devam edecek olan istenmeyen durumlardır. Afetzedelerin yaşama tutunmasında, diğer insanların, resmî kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının katkısı inkâr edilemez. Afet meydana geldikten sonra neredeyse tüm bireylerde yardımseverlik duyguları harekete geçer ve toplumsal dayanışma güçlenir. İnsanların yaşam tarzında yardımlaşmayı, paylaşmayı teşvik eden inançların, değerlerin varlığı bu hareketlenmeyi hızlandırır. Türk kültürü yardımlaşma ve dayanışma adetleri çok olan bir kültürdür. Burada bu kültür çevresinde yetişen bireylerin afetzedelere yönelik yardımlaşma davranışları incelenmiştir.

Bu çalışmamda ve alanda beni destekleyen, daim bana olan inançlarını esirgemeyen ve her zaman benimle gurur duyan annem Nermin KARAOĞLU ve babam Ahmet KARAOĞLU; üzerimde büyük emeği olan beni her zaman destekleyen sevgili halam Sevgi KARAOĞLU; öğrenim hayatımız boyunca birbirimizi desteklediğimiz kardeşime; çalışmamda görüşleriyle bana destek veren kıymetli arkadaşım Ayşe KARPUSOĞLU ve yüksek lisans tez çalışmam süresince akademik bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren ve ilgiyle yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Elmaziye TEMİZ'e saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çanakkale, 2019

Mert Abdullah KARAOĞLU

Özet

2017 Ayvacık Depreminde Afetzedelerin Yardım Alma ile İlgili Durumları

Türkiye’de yaşanan afetlerde birçok kurum, dernek ve Sivil Toplum Kuruluşlarının afetzedelere yardımda bulunduğu bilinmektedir. Yapılan bu yardımların afetzedenin yaşam tarzına uygunluğu ve işlevsel olması önem arz etmektedir. Türkiye’de yaşanan birçok depremde afetzedelere yapılan yardımların standardize olarak yapıldığı bilinmektedir. Bu çalışma, 2017 Ayvacık depremini Tuzla, Yukarıköy ve Gülpınar’da yaşamış afetzedelere kimlerin yardım ettiği, yardımlara nasıl ulaştıkları ve yardımların afetzedeler açısından işlevsellik durumunu ortaya koymayı amaçlamıştır.

Nicel yöntem ve tarama modeli deseniyle yapılan bu çalışmada Ayvacık Depremi’nin hasar verdiği Tuzla, Yukarı köy ve Gülpınar köylerinde yaşayan 50 afetzedenin içerisinde bulunduğu bir örneklemeden oluşmaktadır. Sahada verilerin toplanması amacıyla oluşturulan anket formu alanında uzman akademisyen görüşü alınarak hazırlanmıştır. Yapılan saha araştırmasında ortaya koyulan veriler istatistiksel veri analizi tekniği ile betimlenmiştir.

Çalışma sonucunda, afetzedelerin yardımına ilk koşanların yakın çevrelerinin olduğu, yapılan maddi yardımları büyük oranda yeterli buldukları ancak yaşam tarzlarına uygunluk yönünden memnuniyetsizlik belirttikleri tespit edilmiştir. Deprem hemen sonrasında afetzedelerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için ihtiyaç alanları sırasıyla barınma, gıda, giyim şeklinde sıralanmıştır. Deprem sonrası özellikle kurumlar düzeyinde yaşamsal yardımlar yapılırken, standart bir yol izlendiği için özel durumlu bireylerin (engelli, yatalak, İhtiyar) ihmal edildiği de ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yardım, Afet, Deprem, Afetzedeler

Abstract

Disaster Relief Situations in 2017 Ayvacık Earthquake

Many institutions in disaster in Turkey, is known associations and NGO's to help the victims of disaster. It is important that these aids are appropriate to the lifestyle of the victim of disaster and functional. Many earthquakes in Turkey are known to be standardized as the assistance to victims of disaster. This results in a waste of aid. This study aimed to present the 2017 Ayvacık earthquake through the interview form, which was designed to explain how disaster survivors in Tuzla, Yukarıköy and Gülpınar benefited from the aid and the functionality aspect of the aid in terms of victims.

In this study, which was conducted with quantitative method and screening model design, it consists of a sample of 50 disasters living in Tuzla, Yukarıköy and Gülpınar villages where the Ayvacık earthquake was damaged. The questionnaire form, which was created in order to collect data in the field, was prepared by taking the opinion of an expert academician in the field. The data revealed in the field research were described with statistical data analysis technique.

As a result of the study, it was found that the first ones who came to the aid of the victims were close to the environment, they found the financial aid to be sufficient, but they expressed dissatisfaction in terms of compliance with their lifestyles. Immediately after the earthquake, the need for victims of disaster survivors were listed as shelter, food and clothing respectively. It was also revealed that individuals with special conditions (disabled, bedridden, old) were neglected as a standard way was followed while vital assistance was provided especially at institutions level after the earthquake.

Key Words: Assistance, Solidarity, Victim of Disaster, Aid

İçindekiler

Taahütnâme	i
Onay	ii
Önsöz.....	iii
Özet	iv
Abstract.....	v
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi	ix
Haritalar Listesi	xi
Fotoğraf Listesi.....	xii
Kısaltmalar Listesi.....	xiii
Bölüm I: Giriş	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırma Önemi.....	3
Sınırlılıklar	4
Varsayımlar	5
Tanımlar	5
İlgili Araştırmalar.....	6
Bölüm II: Kuramsal Çerçeve.....	9
Kültür Kavramı	9

Değerler.....	10
Normlar	11
Adetler.....	11
Geleneksel Türk Kültüründe Yardımlaşma ve Dayanışma	12
Modern Zamanlarda Toplumda Yardımlaşma Kültürü Adına Örgütlenmeler	14
Dernekler.....	14
Sivil toplum kuruluşları.....	15
Çanakkale’de Toplumsal Yardımlaşma ve Dayanışmaya Yönelik Dernekler ve Gelenekler	17
Yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik dernekler.....	17
Geleneksel yardımlaşma ve dayanışma örneği köy hayırları.....	17
Afet Olgusu.....	18
Doğal Afetler Açısından Çanakkale İlinin Genel Durumu.....	20
Çanakkale’nin depremselliği	21
Çanakkale’de yangınlar	24
Çanakkale’de heyelanlar	26
Ayvacık İlçesinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel ve Demografik Özellikleri.....	28
Ayvacık Depremi Hakkında Genel Bilgiler	30
Bölüm III: Yöntem.....	38
Araştırmanın Modeli.....	38
Evren ve Örneklem.....	38
Verilerin Toplanması.....	39

Veri Toplama Aracı	40
Verilerin Analizi.....	41
Bölüm IV: Bulgular.....	42
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler	64
Tartışma.....	64
Sonuç.....	67
Öneriler.....	71
Uygulayıcılar için öneriler.....	72
Araştırmacılar için öneriler.....	73
Kaynakça	74
Ekler.....	88
Ek- A: Anket.....	88
Ek- B: Anket İzini.....	90
Özgeçmiş.....	91

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Afetzedelerin Cinsiyetlerine Göre Durumu.....	42
2	Afetzedelerin Yerleşim Yerine Göre Durumu.....	43
3	Afetzedelerin Yaş Durumu.....	43
4	Afetzedelerin Barınma Yerlerine Göre Durumu.....	44
5	Afetzedelerin Aile Yapısı Durumu.....	46
6	Afetzedelerin Eğitim Durumu.....	46
7	Afetzedelerin Aldıkları Yardım Türlerinin Göre Durumu.....	47
8	Afetzedelerin Mesleki Durumu.....	48
9	Afetzedelerin Ayvıcık Depreminden Etkilenme Durumu.....	49
10	Afetzedelere Deprem Sonrası Yardım Edenlerle İlgili Durum.....	50
11	Afetzedelere Yapılan İlk Yardımlar ile İlgili Durumu	51
12	Afetzedelerin Deprem Sonrası Barınma Durumu.....	52
13	Afetzedelerin Barınma Yerlerine İlişkin Memnuniyet Durumu.....	53
14	Afetzedelerin Deprem Sonrasında Aile Yakınlarından Gördükleri Destek Durumu.....	54
15	Afetzedelerin Deprem Sonrasında Resmi Kurumlardan Gördükleri Destek Durumu	55
16	Afetzedelerin Yardımların Uygunluğuna İlişkin Durumu.....	56

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
17	Afetzedelerin yardımların Sunuş ve Türü Hakkındaki Durumu.....	57
18	Afetzedelerin Yardımları Yeterli Bulma Durumu.....	58
19	Afetzedelerin Kalıcı Barınma Yerleri ile İlgili Durumu.....	59
20	Afetzedelerin Yapılan Yardımların Sürekliliğine İlişkin Durumu.....	60
21	Afetzedelerin Karşılanmayan İhtiyaçlarına Yönelik Durumu.....	61
22	Afetzedelerin Olası Bir Afette Yardım Etme Durumu.....	62
23	Deprem Sonrası Komşuluk ve Akraba İlişkilerinin Durumu.....	63

Haritalar Listesi

Harita Numarası	Başlık	Sayfa
1	Çanakkale Depremselliği.....	22
2	1900' Dan Günümüze Kadar Çanakkale İli ve Çevresinde Meydana Gelen 250 Adet $M>4.0$ Olan Depremlerin Lokasyon Haritası	23
3	Çanakkale Orman Bölge Müdürlüğü'ne Bağlı Orman İşletme Şefliklerinin Orman Yangınına Hassaslık Dereceleri Haritası.....	25
4	Biga ve Gelibolu Yarımadalarında Heyelan Dağılımını Gösteren Harita.....	27
5	Çanakkale-Ayvacık İlçesi Haritası.....	28
6	Ayvacık Depreminin Fay Haritası.....	32
7	Ayvacık Depremini Hisseden Vatandaşların Konum Haritası.....	34

Fotoğraflar Listesi

Fotoğraf Numarası	Başlık	Sayfa
1	Ayvacık- Tuzla Köyü Yıkılan Yığma Bina.....	92
2	Çanakkale-Ayvacık Depremi Tuzla Köyü Hasar Alan Bina.....	92
3	Çanakkale- Ayvacık Depremi Yukarıköy Çadır Alanı.....	93
4	Çanakkale- Ayvacık Depremi Konteyner Alanında Bir Afettede ile Görüşülürken.....	93
5	Afad Yardım Konteynerleri Tuzla Köyü	94
6	Yukarıköy Kalıcı Konut İnşaatı.....	94
7	Çanakkale-Ayvacık Depremi Yukarıköy Kalıcı Konutları.....	95
8	Çanakkale Ayvacık Yöresel Kıyafeti, Halı ve Kilim.....	95
9	Ala Çul- Gıvrım Kilim ve Detayı.....	96
10	Çanakkale-Ayvacık İlçesi Dokuma Halı Örneği.....	96

Kısaltmalar ve Tanımlar

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

BÜKRDAE-BDTİM: Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü ve Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi

ÇÖMÜ: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

KAFZ: Kuzey Anadolu Fay Zonu

MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

ODTÜ: Ortadoğu Teknik Üniversitesi

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UMKE: Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi

Bölüm I: Giriş

Bu bölümde çalışmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımı, kapsamı ve sınırlıkları ile çalışmada ele alınacak olan çeşitli tanımların üzerinde durulmuştur.

Problem Durumu

Kültür en yaygın tanımıyla bir yaşama tarzıdır. Kültür bir millete özgü olup, tarihsel bir birikimdir. Bu tarihsel birikim bir sosyal miras olarak öğrenme, kültürlenme süreçleriyle yeni nesillere aktarılır. Selam verildiğinde selamı alma, eve ayakkabı ile girmeme, düğünde başka, cenazede başka giyinme hepsi kültüre göre olup çocukluk yıllarından itibaren yaşam içinde öğrenilmektedir. Türk kültüründe zorda kalana, gücü yetmeyene, düşkün olana yardım etme vb. değerler İslamiyet öncesi dönemlere kadar uzanmaktadır. Bilge Kağan Orhun Yazıtlarında "...aç ola doyurdum, çıplak olanı giydirdim..." ifadeleriyle Türk kültürünün değerlerine âdeta somut örnekler vermiştir (Ergin, 1958). Varlığı yerinde olan kimselerin "Yağmalî Toy" düzenleyip, bir günde fakirleşecek kadar paylaşımcı olması, yine İslamiyet öncesi Türk âdetlerindedir (Kafesoğlu, 1997). İslamiyet'in kabulü ile Kuran-ı Kerim'i ve peygamberini rehber edinen Türklerin yardım etme davranışlarını daha da pekiştirdikleri söylenebilir. Sosyal bir din olan İslami inançta kişi çevresinden sorumludur. "Komşusu açken tok yatan bizden değildir" sözleri de İslam dinin yardımlaşma ve dayanışmaya ne kadar önem verdiğini göstermektedir.

Toplumsal yapıda kültürel bir olgu olarak yardımlaşma, afet zamanlarında daha görünür ve yaygın bir davranış hareketine dönüşebilmektedir. Akgüngör'e (2010) göre "Özellikle büyük çaplı afetler, insan topluluklarında bir özgecilik (alturuizm) dalgası yaratır ve bireyleri geçici bir süre için dahi olsa, bu dış tehdide karşı birlik olmaya teşvik eder."

Afetler canlı ve cansız bölgelere ya da geniş çevrelere büyük zarar veren ve olağan dışı olarak yaşanan olaylar bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Şahin ve Sipahioğlu, 2007). Afetler olağan dışı gerçekleştiği için etkilediği bölgeyi anlık olarak etkisiz bırakabilir. Türkiye'nin birçok bölgesinde yaşanan afetlerde yardıma muhtaç duruma gelen afetzedeler için en doğru yardımlaşma ve dayanışma şekli tüm afetzedelerin bütün halinde yardımlaşma ve dayanışma yapısı oluşturmaktır (Can, 2005).

Dünya çapında birçok bölgenin kültür yapısı itibarıyla birbirlerinden farklı olduğu herkes tarafından bilinmektedir (Yeşil, 2013). Bu farklılıklar nedeniyle belli bir coğrafi-kültürel çevrede yaşayanların kıyafet, beslenme ve barınma şekilleri farklı olduğu görülmektedir. Kişiler, kurumlar dernekler ve STK'ler birçok afet olayında yardımlaşma örneklerini gerçekleştirir. Afet anında ve sonrasında yapılan birçok yardımlaşma örnekleri samimi dilekler ile gerçekleştirilse de kişisel ve kurumsal yardımlar koordineli yapılmadığında israfa yol açtığı veya bölge insanının yaşam tarzına uygun olmadığı yönünde haber ve görüşler birçok kez gündeme getirilmiştir (Tuna, 2012). Türkiye'de yapılan barınma, beslenme ve giyinme gibi temel afet yardımlarının bölgenin yaşam tarzının, yardımlarda önemsenmediği bu durumun neticesinde gerçekleştirilmiş olan yardımların doğru yardımlaşma ve dayanışma çerçevesine oturtulmadığı söylenebilir. Afet anlarında görülen yardımlaşma ve dayanışmanın afetzede yaşam tarzına uygunluğu üzerine Türkiye'de gerekli alt yapı araştırma yapılmadığı ve bu durumun literatürde bir boşluk oluşturduğu görülmektedir. 2017 Ayvacık Depremi meydana geldiğinde araştırmacı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümü son sınıf öğrencisi olarak bölüm hocaları ile bölgeyi ziyaret etmiştir. Ayrıca bu tez konusu seçilmeden önce, Afet Eğitimi ve Yönetimi Yüksek Lisans Programında ders aşamasında iken Afet Sosyolojisi dersi kapsamında bölgeyi ikinci kez ziyaret etmiştir.

Gözlemleri ve afetlerin insan üzerine etkileri konusundaki okumaları, afetzedeler açısından yapılan yardımların irdelenmesi gerektiği düşüncesini doğurmuştur.

Bu problemenden yola çıkarak bu çalışmanın temel problem durumu Türk kültürünün yardımlaşma muhtevası (değer ve adetlerinin) afetzedeler açısından 6 Şubat 2017 Ayvacık Depremi'ni yaşayanlara nasıl yansıtılmıştır? Sorusuna cevap bulmaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı 6 Şubat 2017 tarihinde Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinde gerçekleşen ve "Ayvacık Depremi" olarak anılan afette, afetzedelerin yardım alma durumlarını ve yardımların işlevsellik yönünü afettede görüşleri doğrultusunda ortaya çıkarmaktır. Bu çerçevede şu alt problemlere/ sorulara da cevap aranmıştır.

1. Veri toplanan afetzedelerin demografik özellikleri nelerdir?
2. Afetzedelerin Ayvacık Depremi'nde etkilenme ve yardım alma durumları nedir?
3. Afetzedelerin deprem sonrasında yakınlarından gördükleri maddi destekler nelerdir?
4. Afetzedelerin deprem sonrası resmî kurumlardan gördükleri destekler nelerdir?
5. Afetzedelerin yapılan yardımların uygunluğuna ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Afetzedelerin uygulanan yardım ve desteklerin psiko-sosyal etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırma Önemi

Toplumların düşünce ve davranış yapıları veya hayat tarzı bilinen bir alan üzerinde meydana geldiği için coğrafya ile de doğal bir şekilde ilgilidir (Kağıtçıbaşı, 2006). Dolayısı ile belirli bir coğrafyada meydana gelen doğal afetlere yapılan yardımların bölgede yaşayan toplumun kültürünü yansıtacak değerde olması gerektiğinin bilinmesi gerekmektedir.

Afetlerde yapılacak yardımlarda kültürel yaklaşımın oldukça önemli bir özelliğe sahip olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu yaklaşım temelinde gerçekleştirilecek yardımlarda bölgenin yaşam şekli, tüketim, temizlik ve yiyecek alışkanlıklarının mutlaka bilinmesi gerekmektedir. Birçok afetin yaşandığı Türkiye’de afetzedelere gönderilen yardımların standardize olduğu görülmektedir. Fakat pek çok yerde meydana gelen afetlerden etkilenen afetzedelerin yaş, cinsiyet, engel durumu ya da belirli hastalıklar boyutunda çeşitlenebileceği göz ardı edilmemelidir. Bu durum çerçevesinde Türkiye’de AFAD, Kızılay, dernekler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının afetlerde yaptıkları yardımların bu özellikleri dikkate alması akılcı bir durum olacaktır. Bu çalışmanın sonucunda afetlerde yapılan yardımların daha işlevsel, rasyonel olması konusunda öneri geliştirilmesi suretiyle alana katkı sağlaması öngörülmektedir.

Yine bu çalışma sonunda yardım yapılan afetzede görüşlerine göre belirlenen şikâyet ve memnuniyetsizlik belirten konuların başka afetlerde ve başka yerleşim yerlerinde yapılacak yardımların en üst düzeyde uygunluğunun belirlenmesine de katkı koymasına beklenmektedir.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışma araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formundaki sorular ve bu sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır.

2. Bu çalışma 6 Şubat 2017 depremini yaşayan Çanakkale ili Ayvacık ilçesindeki depremden etkilenen ve Tuzla, Yukarıköy ve Gülpınar köylerinde konteyner ve kalıcı konutlarda ikamet eden afetzedeler ve onların verdiği cevaplarla sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Bu çalışmada afetzedelerin verdiği cevaplar, araştırmanın amacı kendilerine açıklandığı ve sadece bilimsel amaçla kullanılacağı vurgulandığı için gerçeği yansıtmaktadır.

Tanımlar

Kültür: UNESCO tarafından organizasyonu sağlanan Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'ne girmiş olan kültür tanımına göre "en geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün, sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı değer yargılarını, insanın temel haklarını, zamanda yaşam biçimlerini, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu" dur (UNESCO, 1982). Bir başka anlamda ise "kültür: İnsanlığın oluşturduğu yine insanın içerisinde var olduğu tüm gerçeklik demektir, kültür, doğanın insanlaştırılma biçimi, bu insanlaştırmaya özgü süreç ve verimdir" (Uygur, 2006). Taylor ise kültür kavramını "Kültür ya da uygarlık, toplumun üyesi olarak, insan türünün öğrendiği, edindiği, bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün" şeklinde tanımlamaktadır (Taylor, 1958).

Afet: Topluların tümü veya belirli bölümleri için ekonomik, insan faaliyetlerini ve normal yaşamı sonlandıran veya kısmi kesintiye uğratan, yaşananların etki alanında kalan toplumun mücadele gücünün yeterli seviyede olmadığı teknoloji, doğa ve insan kaynaklı olaylar bütündür (AFAD, 2014).

Afet kültürü: Belirli bir bölgede be belirli bir sayıda afetzedelerin, yaşanmış olan afetler karşısında, oluşturdukları ve paylaştıkları davranış ve bilgi kalıplarının tamamı şeklinde değerlendirilebilir (Özşahin ve Kaymaz, 2013).

Deprem: Belirli dalgalar şeklinde, hızlı bir şekilde titreşimler meydana getirerek, yerkaşuğu içerisinde oluşan kırılmaların belirli kırılma noktaları aracılığıyla ilerleyip yeryüzünü olağan dışı şekilde titreşimler iletmesine deprem denilmektedir (Özmen ve Pampal, 2010).

İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında afetlerde yapılan yardımlarla ilgili yapılmış çalışmalara değinilmiştir.

Şengün (2007) ‘‘Afet Yönetimi Sistemi ve Marmara Depremi Sonrasında Yaşanan Sorunlar’’ adlı doktor tezi çalışmasında Türkiye’deki afet yönetim şeklini ortaya koyarak sistemde bulunan aksaklıkları sıralamış ve çözüm yolları önermiştir. Şengün tez çalışmasında, afetzede konutlarını da ele almıştır. Afetzedeler için yapılan konutların tek örnek fiziki görünümde olmasını eleştiren Şengün, afetzede kalıcı konutları için kendine özgü kimlikli kentler oluşturulmasını ve geleneksel yapı tarzları denenmesini önermektedir. Afetzedelerin, kalıcı konutların seçim sürecinden başlayarak konutun oluşturulmasında ve bütün aşamalar da yer alması gerektiğini belirtmiştir.

Gök (2011) çalışmasında afetzedeler için yapılan, afet konutlarının afetzede uygunluğunu incelemiştir. Afet konutlarını şu boyutlarda ele almıştır: Konutların boyutu, afetzede yaşam tarzı uygunluğu, bölgenin kültür yapısına uygunluğu, arazi durumu ve şartları gibi afetzede için kritik sayılabilecek birçok yönden 30 Ekim 1983’de Horasan-Gerek köyündeki deprem sonrası yapılan afet konutları üzerinden değerlendirmiştir. Konutların, afetzedelerin birey sayısına göre birçok farklı ölçülerde olması gereğine vurgu yapmıştır. Gök çalışmasında afetzede konutlarının, afet bölgesinde yaşamını sürdüren insanların yaşam tarzına uygun olma zorunluluğunu değerlendirerek afetzedenin yeni konuta uyumunu kolaylaştıracak olan, yaşam tarzı uygunluğu ve bölge kültürü uygunluğu önemine dikkat çekerek önerilerde bulunmaktadır.

Tuna, Parin ve Tanhan (2012) Çocuk Vakfı adına yaptıkları çalışmada Van Depremi'nin öncesinde ve sonrasında afetzedelerin yaşantılarının hangi boyutlarda etkilendiğini ortaya koymak, afet alanında karşılaşılan sorunlara bulunan çözümlerin geçerliliğini sınamak, afetzedenin karşı karşıya kaldığı zarar ve beklenen gerekli iyileştirmeleri tespit etmeyi hedeflemişlerdir. Tuna, Parin ve Tanhan çalışmasında afetzedelerin konteyner, baraka veya çadır içine sıkışmış, günlük yaşam alanlarını kaybetmiş olmaları büyük ölçüde dışarıdan gelen yardımlara bağımlı hale gelmelerine sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Afetzedelerin görüşlerine göre yapılan memnuniyet düzeyleri de sorgulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, afetzedelere yapılan yardım ve desteklerdeki aksaklıkların iki temel konuda yoğunlaştığı tespit edilmiştir; yardımların adaletsiz dağıtılması ve dağıtım organizasyonun yetersiz olmasıdır. Çalışmada, afetzedeler kendilerine yapılan yardımlar açısından, kurum ve bireyleri de değerlendirmişlerdir. Afettede görüşleri doğrultusunda yardımda bulunan kurum ve kişilerden başta AFAD, Kızılay olmak üzere Belediyeler, Valilik, Sivil Toplum Kuruluşları, farklı şehirlerdeki insanlar ve uluslararası kuruluşları değerlendirdiğinde geniş bir koordinasyonsuzluğun olduğu tespit edilmiştir.

Yavuz (2013)'ün çalışmasında ise afetler sonrası yapılan sosyal yardımlar ve hizmetlerin afetzedeler için uygunluğunu incelemiştir. Yavuz çalışmasında afetzedelerin barınması için gerekli olan çadır, konteyner ve kalıcı konutlar hakkında irdelemelerde bulunulmuştur. Çadırların afetzedeler için konteynerlere göre daha kısa süreli bir barınma imkânı sağladığı, konteynerlerin ise kalıcı konutlar yapılarına denk barınma ihtiyacını sağlamada uygunluğu belirtmiştir. Konteynerlerin tek göz olmasının, afetzedeler için birçok problem ortaya çıkaracağını, en az iki odalı şekilde olmasının kullanılabilirliği ve uzun süreliği artıracağını vurgulamıştır.

Afetlere yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet şekillerini inceleyen bir diğerk araştırma ise Altun (2014)'dür. Van Depremi üzerinden irdelenen konu afetten etkilenen risk grupların dikkat çekmiştir. Altun, risk grubu olarak gördüğü yaşlı, engelli, çocuk ve hasta afetzedeleri dezavantajlı olarak görmektedir. Bunun nedeni olarak afetlerde sosyal yardım ve hizmetler planlanırken risk gruplarının dikkate alınmadığını: hem mevzuatlarda hem de uygulamalarda tespit ettiğini belirtmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Van Depremi sonrasında deprem bölgelerinde afetzedelere yönelik çalışmalar olduğunu fakat bunların yetersiz kaldığını da belirtmektedir.

Güven, Sancar ve Çelikkaya (2017) afet bölgelerine yapılan yardımların bölgenin kültürel yapısı ile uyum gösterip göstermediğini afetzedelerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmişlerdir. Çalışmaya göre, afetzedelere yapılan yardımların afetzede kültürüyle bağdaşmadığı, yardımların israf edildiği ortaya konmuştur.

Bölüm II: Kuramsal Çerçeve

Bu başlık altında önce kültür kavramı, kültür unsurları olarak değerler, normlar, adetler kısaca ele alınmıştır. Daha sonra geleneksel Türk kültüründe yardımlaşma ve dayanışma, modern zamanlarda toplumda yardımlaşma ve dayanışma kültürü adına örgütlenmeler, afet olgusu, afetler açısından Çanakkale ilinin durumu ve Ayvacık Depremi başlıklarına yer verilmiştir.

Kültür Kavramı

Kültür kavramına üzerine kesin yargılı bir tanım belirlemek ya da kesin yargılı anlamını oluşturmak zor bir iştir. İşin zorluğu, günümüzde “kültür” kavramının üzerinde en çok yoğunlaşılan, tartışılan, hemen her disiplinle bir şekilde ilişkilendirilen bir kavram olmasından gelmektedir. Kavrama ilişkin nesnel, genel geçer bir tanımın tam anlamıyla oluşturulamamasının temel sebebi budur. Çünkü her disiplin ya da her birey kavrama kendi perspektifinden bakmakta, kendi gerçekleri, sembolleri ve değerleri kapsamında onu anlamlandırmaya çalışmaktadır (Çeçen, 1984). Fakat yine de temel yapısı itibariyle kültür olgusu üzerinde şu ana kadar birçok yabancı ve yerli bilim adamları veya düşünürler tarafından tanımlamalar yapılmıştır. Raymond Williams kültür kavramını entelektüel disiplinlerde ve birbirinden farklı düşünce sistemlerinde birçok farklı kavram ile beraber kullanılabilmesi sebebiyle açıklaması en zor kavramlardan biri olduğunu ileri sürmüştür (1977). Farklı bir tanımda ise "Bir toplumun sosyal etkileşme yoluyla nesilden nesle aktardığı, maddi ve manevi yaşayış tarzlarının temsil ve tecelli bakımından yüksek seviyedeki bir bileşimi olan, sebebi ve sonucu açısından ise, ferde ve topluma mensubiyet şuuru, özel bir kimlik kazandırma, bütünleşmiş kılma, yaşanan çevreyi ve şartları kendi hedefleri istikametinde değiştirme arzusu ve iradesi veren değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarının belirlendiği bir sistemdir" şeklinde tanımlamıştır (Tural, 1988).

Toplumsal kurumlar ve nesnelerin birleşimi olarak kültür, bir toplumu oluşturan bireylerce olgunlaştırılan bir kavram olarak da düşünülebilir. Kültür toplumlarında ki insanların çevreden öğrendikleri ve tekrar çevreye sundukları her şeyi kapsıyor ise, o hem toplumun kişiliğini ifade eder hem de toplumun tekrardan üretimin oluşturarak var oluşunu devam ettirir. Williams'ın deyişiyle, “Yaşam kavramının toplamı olan kültür, doğal olarak insan temelli her şeyi içerisine alır” (1993).

Kültür toplumların farklılaşmasını sağlayan bir işaret gibidir. “Kültür, bir milletin sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki toplum içinde mevcut her nevi bilgiyi, alakaları, itiyatları, kıymet ölçülerini, umûmi atitüt, görüş ve zihniyetleriyle her nevi davranış şekilleridir. Bütün bunlar birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserisin de müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden husûsi bir hayat tarzı temin eder” (Turhan, 1959). Kültür kavramı içerisine değerler, normlar ve adetler gibi kültürü oluşturan unsurları yer almaktadır. Bunlar hakkında da kısaca bilgi vermek uygun bulunmuştur.

Değerler. Sosyal bilimler literatüründe değerlerin farklı taraflarını ortaya çıkaran çeşitli tanımlar yer almaktadır. “İnsanların etik ya da uygun davranışlar hakkında neyin doğru neyin yanlış olduğu, neyin istenilir, neyin alçakça olduğu konusundaki fikirlere.” (Marshall, 1999). Değer kavramı Güngör'ün (2010) deyişiyle “...değer bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır.” Bu tanımdan değerlerin soyut oldukları anlaşılmaktadır. Sosyologlara göre “değer, belli bir kişinin veya grubun, bilinen belli eylem ve davranış seçenekleri arasından açıkça veya kapalı biçimde tercih edileni ifade eden bir kavramdır.” (Bozkurt, 1976).

Bu tanımlardan yola çıkarak değerlerin; hem insanların yaşamında yol gösteren, toplumun kaynaşmasını sağlayan hem de toplumların ayırt edilmesini sağlayan kuşatıcı ve pekiştirici inançlar ve ilkeler olduğu anlaşılmaktadır (Avcı, 2007).

Normlar. Norm sözlükte, “kural olarak benimsenmiş, yerleşmiş ilke veya kanuna uygun durum” (Türkçe Sözlük, 2005), “bir toplumsal grubun kendisi için ilke edindiği ve grup üyelerinin eylemlerini yönlendiren davranış kurallarının tümü” (Büyük Larousse, 1992) şeklinde açıklanmaktadır. Norm kavramı ifade şekline göre; “formel” ve “informel” olarak iki şekilde ele alınabilir. Sınırları kesin olarak belirlenmiş eylemler, yasaklan normlar formeldir. Bunlar sözlü ya da yazılı şekilde ifade edilebilen belirli kurallardır. Bu normların yazılı ve resmi şekilde ifade edilenleri “yasa” olarak kabul edilebilir. İformel norm ise, kişilerin karşılıklı etkileşimden ortaya çıkan yazılı ya da sözlü şekilde aktarılmadan, insan ilişkilerin kendiliğinden doğal olarak bulunan davranış kurallarına denilmektedir. Tezcan (1993)’e göre insanlar yaşamları süresince bu iki norm grubuna uymaya zorlanır örneğin “Davetsiz düğüne gidilmez ve ayakkabı ile eve girilmez” şeklindedir.

Adetler. Kaynaklarda “Usûl, görenek, alışkanlık tabiat” (Türkçe Sözlük, 2005), “Bir toplulukta, bir toplumda aynı biçimde yapılagelen davranış, uyulması gereken davranış kuralı, görenek, töre” (Büyük Larousse, 1992) şeklinde açıklanabilir. Adet, öteden beri tekrarlanarak yerleşmiş bulunan uygulama ve toplum nazarında genel kabul görmüş görenek anlamında kullanılmaktadır.

Âdetler aynı örfler gibi birden fazla sosyal anlamda ilişkiyi bir bütün haline sokmakta, yönetmekte ve denetlemektedir. Toplumsal yaşamın kurallar çerçevesinde belirli bir sistem içerisinde gitmesinde, kuralların yerine getirilmesinde âdetler etkin rol oynamaktadır.

Örneğin sofraya ve yemek düzenleri, evlenme, uğurlamalar, karşılama, nişanlılık usulleri ve kız isteme, hatıra sorma, selamlaşma, bayramlar, durum içerisinde sergilenecek tavırlar, tutumlar, önemli günlerle ilişkili davranış biçimleri gibi zamanlarda söylenebilir cümleler âdetlerin içerisinde sayılabilmektedir (Örnek, 2000).

Geleneksel Türk Kültüründe Yardımlaşma ve Dayanışma

Dayanışma kavramı genel anlamı itibarıyla, bir toplumun içerisinde yer alan insanların kendi aralarında veya birkaçının birbirleriyle olan ilişkilerinde karşılıklı temele dayanan biçimde iş birliği, yardımlaşma, ortak tutum ve toplum halinde birlik içerisinde bulunmayı temel olarak gelişen bağlılık duygusu denilebilir (Acar ve Demir, 1992). Bağlılık bir tür dayanışmadır. (Ozankaya, 1975)'e göre "Dayanışma, ya da dayanışmak; toplumdaki ailelerin, kişilerin iki taraflı ortak çıkarlarının olması, oluşturulan bütünlüğün korunabilmesi, iki taraf olarak birbirlerine birlik göstermeleri, birbirleriyle güç birliği içerisinde farklı birçok bölümlerde yardımlaşarak bireylerin birbirini sıkı sıkıya tamamlamalarıdır." Dayanışmada kazanç veya sonuç için ortaklar maddi manevi güçlerini, imkânların birleştirirler. Örneğin Türk İstiklal savaşı böyle bir dayanışmanın sonucu zafere ulaşmıştır. Yardımlaşmada ise imkânı, gücü ya da bilgi yeterliği olanın diğerine veya diğerlerine yardım etmesidir. Yardımlaşma, kolaylaştırma, destek verme ile çok yakın anlamdadır.

Türk kültür tarihinin ilk dönemleri Orta Asya bozkırlarında yaşanmıştır. Orta Asya bozkırlarında hayatta kalabilme mücadelesinin özünde, yardımlaşma, dayanışma adetlerinin payı çok olmuştur denilebilir. Orta Asya bozkırlarında sahip oldukları büyük hayvan sürülerini kontrol altında tutmada, sert iklim koşullarıyla ve düşman topluluklarıyla mücadelede yardımlaşma ve dayanışma bir zorunluluktur. Bu sosyal dayanışma ve yardımlaşma, içerisinde oluşturdukları coğrafya ve yaşama mücadelesi arzusu olarak ortaya çıkmıştır (Esin, 1985).

Kafesoğlu (1997) Türk boylarındaki yardımlaşma ve dayanışma kültürünü, Cumhuriyet Dönemi, Osmanlılar Dönemi, Anadolu Selçuklular Dönemi, Orta Asya Dönemi olarak ele almaktadır. Türk tarihinin ilk evrelerindeki dayanışma ve sosyal yardım yapısı, zaman içerisinde farklı şartlarla, toplumlarla da etkileşerek gelişmiş, günümüze kadar gelmiştir.

Göktürk İmparatorluğu'nun oluşturduğu Orhun Abideleri'nde bulunan ifadeler, Türk Hakanlarının bölgedeki sosyal düzene yaptıkları yardımlara gösterdikleri önemi açıkça göstermektedir. Orhun Yazıtları ve Kutadgu Bilig'den elde edilen bilgiye göre, bölgede yaşayan insanları yoksulluk içerisinden kurtarmak, tebaayı aç ve çıplak bırakmamak Türk Hakanlarının en temel ilk görevlerindendi (Kafesoğlu, 1997). Bilge Kağan abidedeki hitapta “Aç olanı doyurdum, çıplak olanı giydirdim, az olan millet olandan çok kıldım” diyerek övünmektedir.

Vakıf kurma yoluyla toplumda dayanışmanın sağlanmasına Uygur Devleti döneminden başlanmış, İslamiyet'le birlikte özellikle Selçuklu ve Osmanlı Devletleri bugüne uzanan abide eserler bırakmışlardır (Koçer, 1978). Vakıf sözcüğünün anlamı literatürde birçok farklı şekilde kullanılmaktadır. Bu durumun en büyük sebebi sözcüğün hukuki, iktisadi ve dini alanlarda da boyutlarının olmasıdır. Vakıf kavramının hukuki karşılığı için Medeni Kanun'a bakıldığında, “Tüzel veya gerçek bireylerin gerekli gördükleri kadarıyla mal ve hakları saptanan ve devamlı olarak bir hedefe ulaşılması için oluşturulan tüzel kişiliğe sahip olunan mal toplulukları yapısı şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Medeni Kanunu, 2001). İktisadi kavram olarak vakıf; bireylerin çalışmaları ve gayretleriyle kazandıkları olanaklarını ve mal varlıklarının istekli şekilde dağıtılmasını ifade eden bir sistemattir (Türkoğlu, 2013).

Dini anlamda vakıf kurma ise, Allah'ın takdirini veya sevap kazanmak amacıyla kişinin gelir getiren malından diğer insanlar için feragat ederek, çeşme, köprü, hastane, okul, cami gibi ortak kullanımı olan yapıları için bir hayırseverlik davranışıdır. Bunun yanında İslam dininde 30 maddi durumu olanın zekât ve sadaka vermesi de bu çerçevede yardımlaşma ve dayanışma örnekleridir. “Komşusu açken tok yatan bizden değildir” sözü en bilinen Peygamber sözlerindedir.

Şehir yaşamında azaldığı söylene de özellikle kırsal kesimlerde anneler, komşularına ne pişirmişler ise “komşu hakkı” diyerek bir tabak yemek göndermeyi ihmal etmezler. Tabağı götürenin çocuklar olması da kültürün yaşanarak öğrenilmesi açısından çok dikkat çekicidir. “Komşuda pişer bize de düşer” sözü bu adetin sözel ifadesidir. Kırsal kesimde mahsullün toplanmasından, düğün dernek kurmaya, kış hazırlığı yapmaya kadar yardımlaş ve dayanışma örnekleri devam etmektedir. Vakıf kurma geleneğinin yüzyıllar içerisinde bir bütün olarak değerlendirildiğinde, dayanışma ve yardımlaşma duygusunun kurumsal bir durum şekline geldiği yapılarıdır denebilir.

Modern Zamanlarda Toplumda Yardımlaşma ve Dayanışma Kültürü Adına Örgütlenmeler

Şehirleşme ve demokratik yönetim anlayışının yaygınlaşması, makina teknolojisi ağırlıklı bir yaşam, artık zamanın eğlence amaçlı kullanılması, bağımlılık düzeyine ulaşan haberleşme araçlarının insan hayatındaki vazgeçilmezliği modern zamanları tanımlıyor denilebilir. Modern hayata geçiş ile birlikte yardımlaşma ve dayanışma kültürü Türk toplumunda birçok yönden yeni örgütlenmeleri ortaya çıkarmıştır. Örgütlenmeler genel amaç itibariyle kâr amacı gütmeyen ve toplumda yardımlaşma ve dayanışmanın yaygınlaşmasını sağlayıcı hedefler ile kurulmaktadır. Bunlar dernekler ve Sivil Toplum Kuruluşları adı altında kısaca incelenmiştir.

Dernekler. İnsan tüm ihtiyaçlarını kendisi karşılayabilen bir varlık değildir. Hayatı boyunca pek çok konuda diğer insanlarla iş birliği yapmasını gerektiren sorunlar yaşamaktadır. İş birliği yapma en genel düzeyde sosyal bir grup olmak demektir.

Aile, arkadaşlar, komşular hepsi gruptur. Dernekler ise resmi gruplardır. Dernekler en az yedi kişinin ortak konu, amaç etrafında birleşerek resmi olarak oluşturdukları bir örgütsel yapıdır.

Dernekler, 5253 sayılı Derneklerin yapı ve durumunu gösteren kanununa göre fonksiyonlarını

yerine getirirler. Bu kanuna göre dernek şöyle tanımlanmıştır: “Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır” (Dernekler Kanunu, m.2/a).

Dernekler Zevkliler ve Havutçu (2005)’e göre bireylerin, kendilerinin gerçekleştirmeye güçlerinin yetersiz kaldığı işleri, bir araya gelmek şartıyla gerçekleştirecekleri düşüncesi ve bu amaçla, maddi manevi kuvvetlerini bir bütün haline getirerek veya malvarlığı değerlerini belli bir amaç üzerine özgüleyerek, kendi varlıklarına tümüyle bağlantısı kalmadan kişi ve mal toplulukları oluşturmalarıdır. Bu bir araya gelişin temel çıkış noktası ortak amaç ve birlikte daha güçlü olduğuna olan inançtır. Bu durumdan yola çıkarak; amaç kavramı dernekte, üyelerin ve kurucuların üzerinde fikir birliği sağladığı ve ortaklık içerisinde ulaşmak için çalıştıkları hedef, tümüyle ortak görülen ve kuvvetlerini bir bütün haline getirerek hayata geçirmeyi istedikleri, düşünsel menfaat olarak tanımlanabilir (Özta, 2005). Modern toplum yapısı resmi ilişkiler, resmi yardımlaşma ilişkileri ile örgütlü bir toplumdur. Kanunlar kişi, grup ve toplumun güç ve kaynaklarını bir organizasyon bünyesinde bir araya getirerek hizmet etmeyi amaç edinen örgütlenmiş katılımı, sosyal yardımlaşma hizmetlerini destekleyici ve özendiricidir. Dernekler, bu örgütlerin en tipik olanlarıdır. (Yasa, 1983).

Sivil toplum kuruluşları. Burada önce sivil toplum tanımı vermek faydalı olacaktır. “Sivil toplum, insan topluluklarının hiçbir güç tarafından zorlanmaksızın içinde hareket edebilecekleri alanın adıdır... Sivil toplum farklılıklara imkân ve fırsat tanıyan bir toplumsal armonidir” (Doğan, 2008). Yani demokratik toplum yapısı sivil bir yapıdır denebilir. Sivil Toplum Kuruluşları (STK), bireylerin çeşitli amaçlar, talep ve ortak duyarlılıklar etrafında kendi istekleriyle bir bütün oluşturarak;

devletin ekonomik, kültürel, hukuki ve idari oluşum yapısı dışındaki bölümlerde oluşturdukları sendika, dernek ve vakıf gibi örgütlenmeler olarak tanımlanmaktadır. Bu tür örgütlenmelerin en belirgin özellikleri gönüllülük esasına dayanmaları ve kâr amacı gütmeyen bir oluşuma sahip olmalarıdır. Ayrıca farklı bir hukuki yapıya sahip olmaları da onlara özel bir nitelik katmaktadır. STK'ler kuruluş, amaç ve faaliyet alanları olarak oldukça geniş bir yelpazeye sahiptirler. Yani çok farklı ihtiyaçlar ve amaçları bu oluşumların temelinde yer aldığı görülmektedir. Bunlar arasında yardımlaşma ve dayanışma, çevre, kadın, gençlik, çocuk, engelli, insan hakları, kentleşme, bilim ve teknoloji, sanat, çalışma hayatı, barış, kentleşme, kültür ve tüketici davranışları üzerine olanlar sıralanabilir (Seven, 2010).

Akbulut ve Aytekin (2007) STK'lerin aşağıdaki sorumluluklara sahip olduklarını ifade etmektedirler.

- Kuruluş nedenini ve görev talimat yapısını açık bir şekilde ortaya koymak,
- Kaynak, hedef, etkinlikler ve program kullanımı konularında sosyal yaşamdaki bireylere karşı aldatıcı olmamak,
- Kaynakları, ilan edilmiş görev talimat yapı şemasına uygun ve tam verimli olarak kullanmak,
- Tüm program ve projeleri görev talimat yapısına ilişkin şekilde oluşturmak,
- STK'nin yaptığı birbirinden farklı ya da aynı olan çalışmalarına ilgi duyan kişilerden gelen taleplere cevap vermek,
- Güvenilir, dürüst, sorumluluk sahibi, adil, hesap verebilir ve saygılı olmak,
- Niteliklerinin hepsi ve sorumlulukları insan kaynakları, program yürütme, yönetim, kaynak oluşturma, para yönetimi gibi farklı alanlarda aynı düzeyde ahlaki ve hesap verebilir yapıya sahip bir türde uygulayabilmek

Çanakkale’de Toplumsal Yardımlaşmaya ve Dayanışma Yönelik Dernekler ve Gelenekler

Bu başlık altında Çanakkale’de yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik dernekler yanında yardımlaşma ve dayanışma kapsamında bölgeye has tipik adetler olarak köy hayırları geleneği de vardır.

Yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik dernekler. Çanakkale ili yardımlaşma ve dayanışma toplumu yönünden gelişmiş bir ildir. Birçok yardımlaşma ve dayanışma odaklı dernek bulunan ilde, dernekler faaliyet yönünden eğitim, öğretim, ihtiyaç sahiplerine odak ağırlıklı çeşitli kollarda yardımlaşma ve dayanışma faaliyeti göstermektedir. Çanakkale ilinde isminde yardımlaşma ve dayanışma geçen yaklaşık 14 dernek bulunmaktadır. Bunlar; Çanakkale Türkiye Yardım Sevenler Derneği, Nusret Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Derneği, Kocatepe Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Derneği, Çanakkale Koza Gençlik Derneğidir. Daha çok insanı yardıma yönelik olan dernekler ise, Çanakkale İnsani Yardım Derneği, Kepez Beldesi Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğidir. Kişilerin sosyal hayatın parçası olması ve kendine yarar sağlayacak faaliyetler gerçekleştirmesini sağlayan dernekler ise, Çanakkale İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Ayvacıklılar Yardımlaşma Dayanışma ve Kültür Derneği, Bayramiç Karaköy Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Karadenizliler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Gelibolu Gazi Süleyman Paşa Mahallesi Yardımlaşma Güzelleştirme ve Dayanışma Derneği, Gelibolu Tüm Özürlüler Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği, Lapseki Köyleri ve Muhtarları Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Çanakkale Savaşı Şehit Yakınları Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğidir.

Geleneksel yardımlaşma ve dayanışma Çanakkale köy hayırları. Köy hayırları ağırlıklı olarak Çanakkale ve çevresi illerden Balıkesir’in ve Bursa’nın bazı kırsal yerleşimlerinde yapıla gelmiş bir yardımlaşma-dayanışma geleneğidir (Töre, 2008).

Türk kültür yapısında kökleri İslâmiyet öncesi dönemlere, “toy” geleneğine kadar dayandırılmaktadır. Köy hayırları tüm bir köy halkının birliktelik içerisinde katılımıyla organize edilen ve köylülerin maddi-manevi güçlerini birleştirdikleri bir dayanışma örneğidir. Çanakkale'nin kırsal yerleşmelerinde bahar aylarının gelmesi ve toprağın ısınması ile neredeyse her köy haber ulaştırılan uzak yakın herkesle bir araya gelirler. Birlikte yemeklerin yendiği, duaların edildiği bu âdete farklı bir isim olarak “Çiftçi Hayırı” denmektedir. Mahsulün bereketli olması, kuraklık olmaması için dualar edilir (Erol, 2004 ve Töre, 2008).

Türk kültür yapısında takvime bağlı olan özellikle belirli bir zaman aralıklarında organize edilen geleneksel şölenlerin benzerleri, Türk dünyasının birçok köşesinde Sabantoy, Ulıstın Ulı, Yengi Kün, Nartukan, Künü, İрте Yaz, Baba Marta, Cılpazı, Cılgayak, Hıdırellez Gündönümü, Sultan Nevruz, Nevruz, İlkyaz Yortusu, Mart Bozumu vb. adlarla düzenlenmektedir (Pirverdioğlu, 2002).

Afet Olgusu

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)'nün afeti; elde olan mevcut belirli kaynakların ve aynı şekilde yapılan müdahalelerin üstesinden gelmek için yetersiz kaldığı, önemli triyaj ve idari bozukluklarına sebep olan çok hızlı müdahale gerektiren acil bir durum olarak tanımlamıştır (Öztürk, 2011). Bir başka tanımlamada ise afetler ülkelerde ki toplumsal hayatı ve oluşturulan kurumsal yapıyı temelden sarsan olaylardır.

İster doğal kaynaklı gelişim gösteren bir afet olsun, gerekse insan kaynaklı gelişim gösteren olsun, afet doğayı etkilemekte, olayları, kurumları, bireyleri, eşyayı ve hatta birçok yerde yıkımlara, üzüntülere yol açmaktadır. Afet bir tarafıyla hayatta olan insanın faaliyetlerinden ve davranış durumlarından kaynaklanan bir felaket, diğer bir tarafıyla da devamlı şekilde yeniden olan doğal bir olaydır (Akyel, 2007).

Türkiye’de afetlerle mücadele kurumu olan AFAD, afet terimini şu şekilde tanımlamaktadır; Halkın tümü veya belirli bir kısmı için ekonomik, sosyal, fiziksel kayıplar doğuran, insan faaliyetlerini ve normal hayatı istenilmeyen duruma sokan durduran veya kesintiye uğratan, afetten zarar gören toplumun baş edebilme yeteneğinin yetersiz olduğu teknoloji, insan kaynaklı veya doğa olayıdır. Afet bir olayın doğurduğu sonuçtur, kendisi değildir (2018).

Doğal, insan kaynaklı veya teknolojik sebeple oluşan afetlerin kategori halinde ayrılması konusu da afet terimi gibi tartışmalı ve karmaşık bir durumdur. Bu nedenle afetlerin kategorili duruma sokabilmek için mutlak temelli ve kesin bir yöntem bulunmamaktadır. Ancak, literatürde birçok kaynak taraması sonucunda farklı doğal afet sınıflandırılmasına rastlanmıştır. (Akar, 2013). Ancak afetler en yaygın düzeyde insan kaynaklı ve doğal afet olarak ikiye ayrılmaktadır (AFAD, 2018).

Doğal Afetler

a) İnsan Kaynaklı Afetler

- Taşımacılık kazaları
- Nükleer, biyolojik, kimyasal kazalar
- Endüstriyel kazalar
- Göçmenler ve yerlerinden edilenler vb.
- Aşırı kalabalıktan meydana gelen kazalar

b) Ani Gelişen Doğal Afetler

- Seller, su taşkınları
- Deprem
- Çığ
- Toprak kaymaları, kaya düşmeleri

- Yangınlar
  - Volkanlar
  - Fırtınalar, hortumlar
- c) Yavaş Gelişen Doğal Afetler
- Kuraklık
  - Şiddetli soğuklar
  - Kıtılık vb.

Doğal Afetler Açısından Çanakkale İlinin Genel Durumu

Çanakkale İli konum yapısı itibariyle 25 derece 40' – 27 derece 30' doğu ve 39 derece 27' – 40 derece 45' kuzey enlemleri boylamları içerisinde Anadolu Yarımadasının kuzeybatısında konumlanmaktadır.

9.933 km² bir parçayı kaplayan topraklarının büyük bir kısmı Edremit Körfezi kıyısındaki ufak bir kısmı, Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara kısmını ve Ege Bölgesi'nin sınırları içerisinde konumlanmaktadır. Asya ve Avrupa kıtalarını bölen ve kendi ismine sahip boğazın kıyı şeridinde oluşturulan kent, Anadolu'da Biga yarımadası, Türkiye'nin kuzeybatısında ve Trakya'da Gelibolu yarımadası toprakları sınırlarında da yer almaktadır (Çanakkale İl Yıllığı, 1973).

Çanakkale ili önemli özelliklere sahip olan bir il konumundadır. Bu özelliklerden birisi Anadolu'nun en batı uç noktası olan Gökçeada'daki İnce Burun ile Baba Burnu arasında ki mesafesinin (60,2 km) en uzun kıyı mesafesi olmasıdır. Anadolu toprakları içerisinde yer alan Çanakkale ili, Antik Dönemde "Troas" olarak isimlendirilmiş ve Biga Yarımadası'nın içerisinde yer almaktadır.

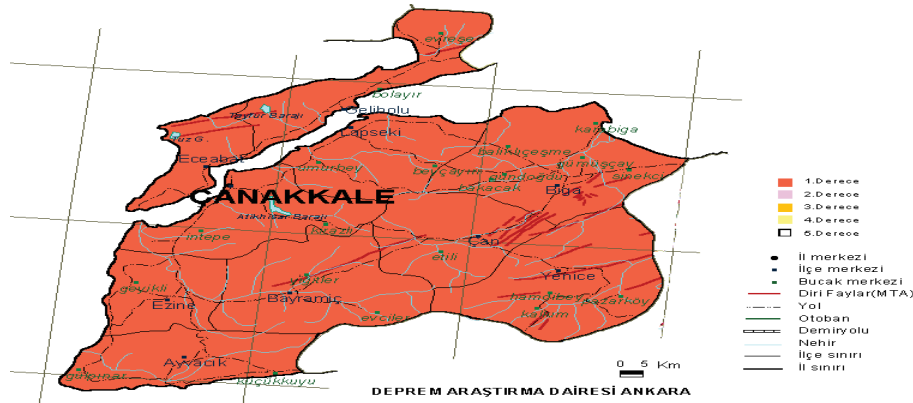
Kazdağı 1767 metre ile Çanakkale'nin en yüksek dağıdır. Topraklarının %54'nü ormanların kapladığı ilin kıyı ilçelerinde ve adalarda iklim yaklaşık olarak aynı olup daha çok Akdeniz iklimine paralellik göstermenin yanında, yılın büyük bir kısmında rüzgârlı günler ve aylar çok fazla yaşanır (Çanakkale İl Yıllığı, 1973).

Çanakkale'de en erken yerleşim izler Neolitik Döneme aittir. Assos, Aleksandra, Troas, Neandra, Abidos, Sestos, Dardanos ve diğer antik yerleşimler Troas bölgesindedir. Çanakkale bölgesinin geçmişine ışık tutan arkeolojik kazılar yapılırken Homeros'un "İliada" destanından faydalanılmıştır. Homeros Troya savaşlarının son elli gününü anlatmış olduğu İliada destanlarından yola çıkarak Çanakkale'nin tarihini MÖ. 5000 yıl öncesine (MÖ. 3000 yılı) kadar dayandırmaktadır. Truva bölgesi MÖ. 2000 yıllarında Mezopotamya, Mısır ve Anadolu'dan gelen ticaret yollarının Avrupa kıtasına geçiş noktasında yer alması nedeniyle önem kazanmıştır (Yüksel, 2006).

Birinci Dünya Savaşı sırasında Çanakkale bölgesi dünya tarihi açısından önemli bir bölge olma özelliği kazanmıştır. Burada, savaşın ve dünya tarihinin akışını değiştiren deniz ve kara muharebeleri yaşanmıştır. Türk askerinin Çanakkale Savaşları esnasında göstermiş olduğu büyük başarılar Türk tarihi ve dünya tarihi açısından önemini hâlâ korumaktadır (Çanakkale İl Yıllığı, 1973). Çanakkale coğrafi ve jeolojik yapısı gereği tabii ve sosyal afetleri yaşayan bir şehirdir. Kıtalar arası geçiş yeri olması, göç yolları üzerinde olması demektir. Hemen her gün deniz yoluyla kaçak olarak Ege denizinde adalara geçmeye çalışan "düzensiz göç" kurbanı afet haberleri basında yer almaktadır. Burada tez konusu gereği doğal afetler üzerinde durulmuştur. Çanakkale' de doğal afetler açısından en çok yaşanan depremlerdir.

Çanakkale'nin deprenselliği. Bölgedeki deprenselliğin ağırlıklı olarak iki temel tektonik unsurun sonucu olduğu söylenebilir;

Kuzey Anadolu Fay Zonu (KAFZ)'nun Biga Yarımadasından geçen güney kolunu temsil eden doğrultu atım karakteri baskın faylar ve Batı Anadolu açılma rejimini temsil eden düşey atım karakteri baskın faylardır.

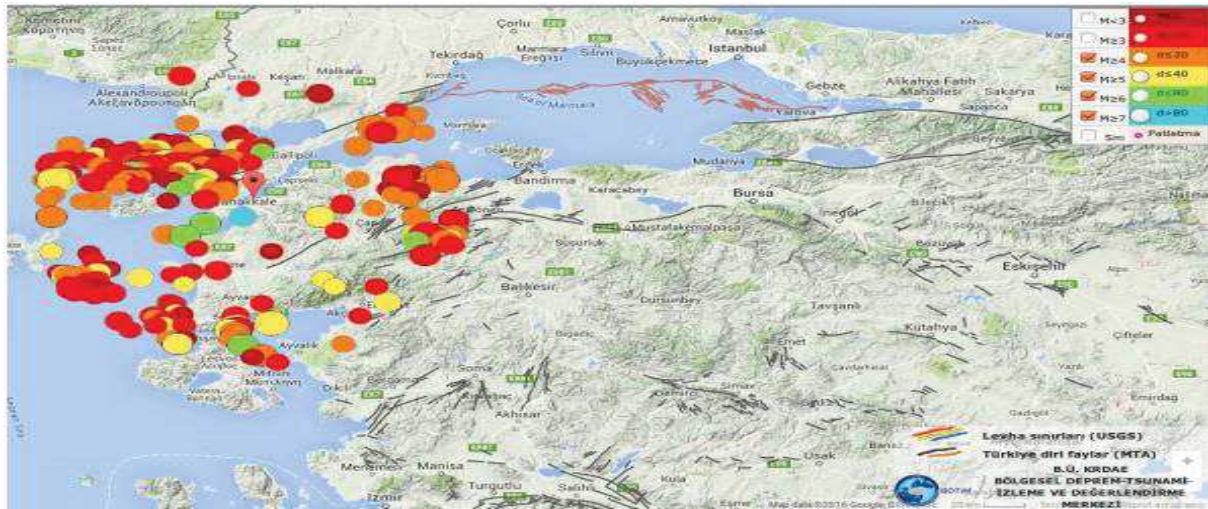
Harita.1 Çanakkale depremselliği, Deprem Araştırma Dairesi Başkanlığı, Ankara

Son yüzyıl aletsel dönem kayıtlarına bakıldığında, 1912 Mürefte Depremi ($M_s=7.3$), 1953 Gönen Depremi ($M_s=7.3$), 1966 Edremit Körfezi depremi ($M_s=6.8$) ve 24 Mayıs 2014 tarihinde Kuzey Ege’de Gökçeada Depremi ($M_L=6.5$) bu bölgenin önemli depremleri arasındadır. Tarihsel ve aletsel dönem kayıtları üzerinde yapılan çalışmalar Kuzey Anadolu Fayı Kuzey kolunun daha aktif olduğu (Pınar ve Lahn, 1952; Ambraseys ve Finkel, 1991; Amraseys, 2002) buna karşın deprem dönüş periyodlarının ortalama 250 yıl olduğu öngörülmüştür (Ambraseys ve Finkel, 1991; Rockwell ve ark., 2001; Özaksoy ve ark., 2010; Dikbaş ve Akyüz, 2011).

Diğer yandan güney kolun geçtiği ve Biga yarımadasında hâkim olan fayların ürettiği depremlerin dönüş periyodları paleosismoloji çalışmalarında 600 yıldan daha uzun olduğu hesaplanmıştır (Kurçer ve ark., 2008 ve Sözbilir ve ark., 2016).

Büyük depremlerdeki tekrarlanma düzensiz olmakla beraber mikro deprem aktivitesinin Saroz Körfezinde, Ayvacık Yarımadasında, Edremit Körfezi’nde ve Gönen- Savaştape civarında yoğunlaştığı son yüzyıl deprem katalog bilgisinden de anlaşılmaktadır (KRDAE

katalog bilgisi, 2016 ve AFAD katalog bilgisi, 2017). Biga Yarımadası içerisinde rüzgâr enerji santralleri, barındırdığı jeotermal kaynakları ve tektonik yapıdaki özellikleri bakımından Türkiye'nin değerli bir bölümünde konumlanmaktadır. Biga Yarımadası'ndaki arazi yapısı, farklı birçok dönemlerde çeşitli tektonik hareketlilik yaşamış olup, geçmişte ve günümüzde depremler boyutunda etkin olma şeklini korumuştur. Yarımada'nın büyük bir kısmı, geçmiş zaman içerisine olduğu gibi günümüzde içerisinde deprem riski yüksektir. Tarihsel olarak sıralanan verilere göre; 1737, 1855 ve 1875 yılları içerisinde olan depremler Çanakkale ve çevresinde illerinde tespiti mümkün olan bir sismik aktivitenin sağladığı hareketliliğin göstergesidir. Yine yarımada içerisinde sismik aktivitenin birçok alanda dağılımlı olarak olduğu aletsel verilerle de tespit edilmiştir.

Harita 2. 1900' dan günümüze kadar geçen sürede Çanakkale merkezi, çevresindeki iller ve diğer iller de meydana gelen 250 adet $m > 4.0$ olan depremlerin lokasyon dağılımları, (bölgesel deprem-tsunami izleme ve değerlendirme merkezi)

Çanakkale merkezi dâhil olmakla birlikte 100 km yarıçaplı dairesel alan içinde 1900' den günümüze kadar geçen sürede $M > 4$ olduğu tespit edilen 250 depremin belirlenmiş konum dağılımları harita 2' de gösterilmektedir (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Deprem Araştırma Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2018).

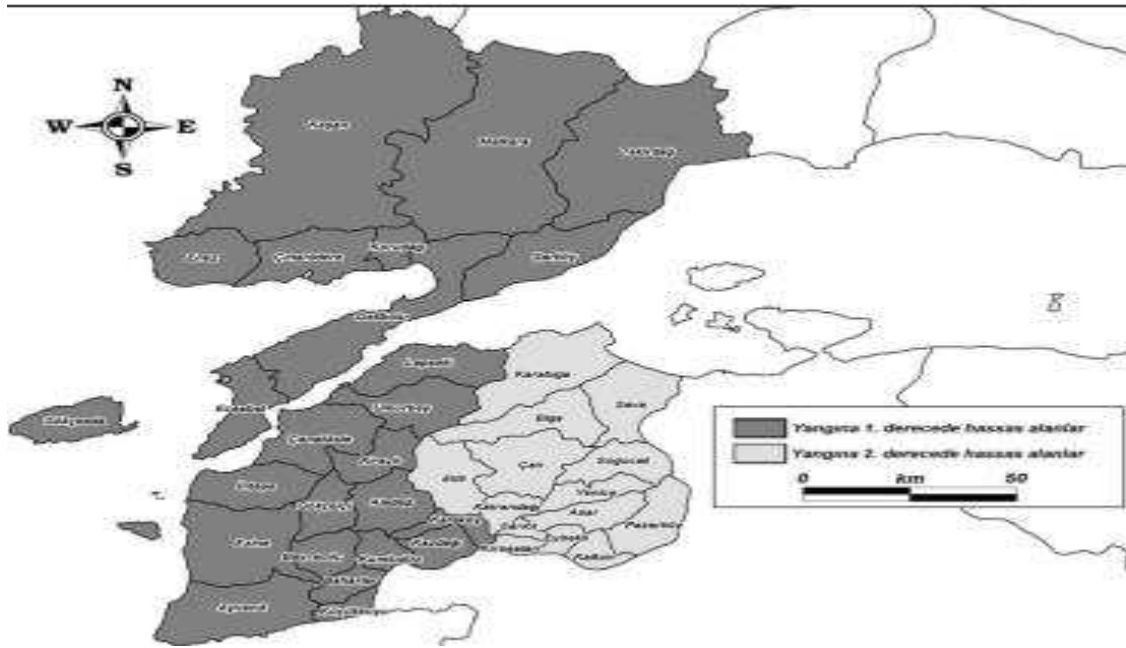

Çanakkale’de meydana gelen hem can kaybı hem de maddi zararın en yüksek olduğu deprem 18 Mart 1953 Yenice-Gönen Depremidir. Bu deprem sonucunda 30,000 kilometre karelik bir alanda hasar ve tahribat oluştuğunu belirtilmiştir. 8,000’den daha fazla yapı yıkılmış ya da ağır hasarla karşı karşıya kalmıştır. 211 okul, 176 resmi bina, 27 cami yıkılmış, toplam 250 kişi yaşamını yitirmiştir. Yenice, fay zonu yakınında ve bir çakıl konisi üzerinde kurulmuş bulunmaktadır. Bu nedenle hasar çok şiddetli olmuş 450 evden 420’si ağır hasar görmüş, 1700 kişiden 192’si yaşamını yitirmiştir. Gönen’de 16 kişi ölmüş, 2,449 yapıdan 738’i ağır hasara uğramış ya da önemli hasar geçirmiş ve 570 ev de de az hasar gözlenmiştir. Deprem sonrası Yenice yerleşim yeri değiştirilmiş ve devlet tarafından deprem konutları inşa edilmiştir (Eyidoğan ve ark. 1991).

Çanakkale’de yangınlar. Yanma, genel olarak kimyasal bir tepkime olarak tanımlanır. Yakıcı maddenin yanıcı madde (çoğunlukla havada ki oksijen) ile en az tutuşabilme sıcaklığında ortaya çıkan kendini idame ettirebilen egzotermik kimyasal iç içe geçen reaksiyon bütünüdür. Yangın olayı ise yanma olayından faydalanmak için yakılan yanıcının kontrolden çıkarak etrafını yakmak suretiyle tehdit eden ateşe yangın denir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2016).

Çanakkale ilinde gerçekleşen bazı önemli orman yangınları olarak 1994 yılındaki Gelibolu Yarımadası’ndaki orman yangını ilk akla gelendir. 13.07.2000 günü, saat 15.00’da Biga’da 400 hektarlık alanda etkili olan bir orman yangını ve 2003 yılında meydana gelen 40 orman yangınında toplam 438,47 hektar orman alanını kaybedilmiştir. Çanakkale Orman Bölge Müdürlüğü, 2003 yılında 40 orman yangını olayı yaşanması ile Türkiye’deki 27 orman bölge müdürlüğü içerisinde 19. sırada bulunurken, 438.47 hektarlık alanın yanmasıyla ile 5. Sıraya yükselmiştir (Altan, 2011).

Çanakkale ili orman alanları Ayvacık 61.438.50 m², Bayramiç 69.541.70 m², Biga 58.582.70, Çan 54.582.70 m², Çanakkale-Merkez 169.904.00 m² Yenice 56.757.30 m²'dir (Orman Genel Müdürlüğü, 2004).

Harita 3. Çanakkale Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı orman işletme şefliklerinin orman yangınına hassaslık dereceleri (OGM, 2004 ve 2008b'ye göre yeniden düzenlendi).

Çanakkale orman yangınlarına hassasiyet açısından Türkiye ortalamasının oldukça üstündedir. Yangına özellikle birinci ve ikinci derece hassas ormanlık alanlara sahiptir. ÇOBM'in Keşan, Çanakkale, Bayramiç ve Ayvacık orman işletme şeflikleri birinci derece; Çan, Biga, Kalkım ve Yenice orman işletme şeflikleri ise yangına ikinci derece duyarlı bölgeler olarak değerlendirilmektedir (OGM, 2004 ve 2008b).

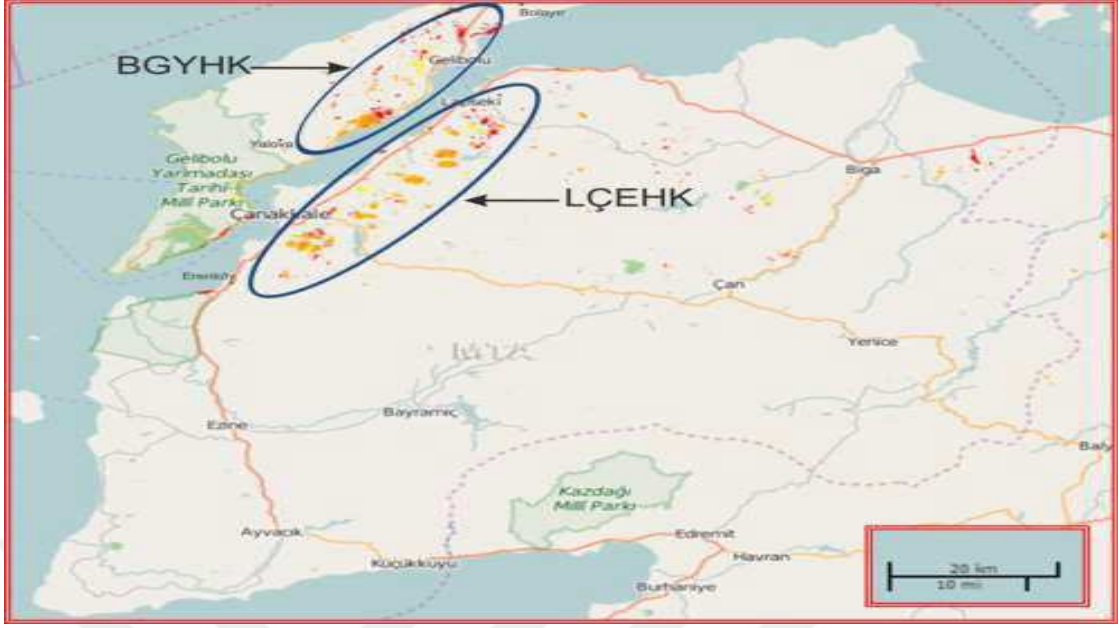
Çanakkale OBM' de kuruluş yılı olan 1968 yılından 2009 yılı sonuna kadar geçen 42 yıllık sürede toplam 2305 orman yangını meydana gelmiş ve bu yangınlarda toplam 52,698 hektar orman alanı zarar görmüştür.

2000–2009 döneminde, Çanakkale OBM’ de sahasında ortaya çıkan 444 orman yangınında toplamda 7164 hektar ormanlık alan yüksek düzeyde zarar görmüştür. Çanakkale OBM’ in kayıtlarına göre, 10 yıllık süreç de Türkiye’deki 27 orman bölge müdürlüğü içinde 18. basamakta yer alırken OBM yine yanan araziler açısından 7164 hektarlık arazi ile 5. basamakta yer almaktadır (Altan, 2011).

Çanakkale ilinde gerçekleşen ormanlık alan yangınlarıyla bağlantılı yapılan birçok çalışmaya göre, orman yangınların % 12’si isteyerek (bilerek yakma), %3’ü yıldırımından, %47’si ise tespit edilememiş nedenlerden ve %38’i bireylerin dikkatsiz ve ihmalkâr olmalarında dolayı ortaya çıkmaktadır (Ilgar, 2009).

Çanakkale’de heyelanlar. Heyelanlar, bir yamacın yerçekimi etkisiyle, toprak veya kaya malzemesinin eğim aşağı hareketiyle oluşur. Yaygın olarak kullanılan heyelan terimi, daha çok düşme şeklinde gerçekleşen hızlı kütle hareketlerini, kaymaları ve belirgin sınırlar içinde meydana gelen, doğal bir yamaçtan ya da yapay şevden aşağıya ve dışa doğru hareketleri içine alır (Görçelioğlu, 2003). Esasen Türkiye’de en çok görülen afet tipi heyelanlar olmasına rağmen can kaybı üzerinden doğal olayların afet etkisi dikkate alındığında pek önemsenmemektedir denilebilir.

Çanakkale ili ve çevresinde heyelanların en yoğun gelişmiş olduğu iki alandan biri Lâpseki – Çanakkale – Erenköy (İntepe) Heyelan Kuşağı (LÇEHK) diğeri ise Gelibolu Yarımadasının güneydoğu kesimlerini oluşturan Bolayır – Gelibolu – Yalova Heyelan Kuşağı’dır (BGYHK). Her iki kuşakta da heyelanların tamamına yakını Miyosen ve daha genç birimler üzerinde gelişmiştir.

Harita 4. Biga ve Gelibolu yarımadalarında heyelan dağılımını gösterir harita (Duman ve Ateş 2012 ve MTA Türkiye Heyelan Envanter Haritası)

Yukarıdaki harita incelendiğinde bölgede heyelan yoğunluğu olan yerlerin elips içine alındığı görülmektedir. Bunlar Bolayır-Gelibolu-Yalova Heyelan Kuşağı ve Lâpseki-Çanakkale-Erenköy Heyelan Kuşağıdır. Duman ve Ateş (2012)'ye göre Biga yarımadasında toplam alanı 93.862 km² olan 731 adet tekil heyelan haritalanmıştır. Bu heyelanlardan 56.559 km² alan kaplayan 249 adedi eski-derin, 30.078 km² alan kaplayan 457 adedi aktif-derin ve 7.225 km² alan kaplayan 25 adedi de aktif-sığ heyelandır. Bu grupta sığ-derin ayrımı 5m'lik kayma yüzeyi derinliğine göre yapılmıştır. 5 metreden sığ olanlar sığ heyelan ve 5 metreden derin olanlar derin heyelan olarak değerlendirilmiştir. Çanakkale'de heyelan örnekleri olarak, kentin güney batısında ve kentin yazlık mekânlarından biri olan Güzelyalı köyünde Kasım 2001- Ocak 2004 yılları arasındaki kütle hareketleri (Tunusluoğlu ve ark., 2004) ve 19 Nisan 2013 tarihinde Çanakkale-İzmir yolunun Erenköy beldesi bağlantı kısmında meydana gelen maddi hasarlı heyelan verilebilir.

Çanakkale-Ayvacık İlçesinin Sosyo-Ekonomik, Kültürel ve Demografik Özellikleri

Çanakkale'nin ilçesinden biri olan Ayvacık ilçesi 83 km'lik sahil uzunluğuyla ilin en uzun sahil kesimlerinden birine sahiptir. Yüzölçümü 874 km² olarak ölçülen ilçenin %52'si ormanlık alandır. Ayvacık ilçesinin sahip olduğu denizden yükseklik 270 metredir (Çanakkale Valiliği, 2018).

2016 yılı Genel Nüfus Sayım dökümlerine göre, Ayvacık ilçesinin toplam nüfusu 31.683 kişi olarak hesaplanmıştır. Çanakkale nüfusunun %6,10'unu oluşturan ilçede, toplam nüfusun %26,32'si ilçe merkezinde, %73,68'i ise kırsal alanda yaşamaktadır. 1990-2010 yılları arasında toplam nüfusun azalmış olduğu, 2010-2014 yılları arasında tekrar artışa geçtiği, ancak 2014 ve 2015 yılları arasında %0,03'lük bir azalma olduğu belirlenmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2016).

Harita 5. Çanakkale-Ayvacık ilçesi haritası (Ayvacık belediyesi, 2005)

Ayvacık ilçesinde Gülpınar ve Küçükkuşu beldeleri yanında 64 köy bulunmaktadır. Ayvacık ilçesinin köy adları, konumlarına göre; güneydoğusunda (Küçükkuşu bölgesindeki) köyler Yalı kolu, kuzey yönüne düşen Kaz Dağı eteklerindeki orman köyleri Dere kolu ve güney batısında Baba Burnu istikametinde konumlanan köyler ise Kıran kolu şeklinde adlandırılmıştır.

İlçenin içindeki Dere Kolu köyleri genellikle orman ürünleri ve hayvancılıkla yaşamını idame ettirirken, Yalı Kolu köyleri zeytincilikle geçimini sağlamaktadır. Kıran Kolu köyleri olarak anılan köyler ise diğer köylere göre çok az yağış aldığı için, toprak ziraata uygun değildir. Ziraata elverişli olmayan bu köylerde halıcılık ve küçükbaş hayvancılık ile geçim sağlanmaktadır. Yalı Kolu köyleri diğer köylere göre maddi yönden daha rahat köyler olarak belirtilmiştir (Ayvacık Belediyesi, 2018).

İlçedeki tarıma dayalı ekonomik yapı; geçmişte zeytincilik, orman ürünleri, hayvancılık, tarım ve palamutçuluğa dayanmaktadır. Palamut meyvesinin sepetçilikte kullanımının kalkmasıyla ilçe ekonomisine katkısı yok olmuştur. Günümüzde ise ilçenin gelir kaynakları; antepfıstığı, narenciye, zeytin, zeytinyağı ve peynir üretimi, halı dokumacılığı ile odun kömürü olarak sıralanabilir (Abay ve Şimşek, 2008). İlçenin ekonomik anlamada geçinmesini sağlayan başlıca alanlar şunlardır;

Zeytincilik/ zeytinyağı üretimi: İlçenin en önemli geçim kaynakları arasında zeytinyağı üretimi bulunmaktadır. Bölgenin Kazdağı eteklerinde yer alması, denizden rüzgâr ile taşınarak gelen iyot unsuru, toprakların yapısının kırıç ve kireçli olması, kuzey rüzgârlarına geçit vermeyen konumda olması, güneşin ışınlarının dik yamaçlara doğrudan teması ve ılıman iklim gibi çeşitli istendik özellikleri sebebiyle çok yüksek kaliteye sahip zeytinyağı üretilmektedir. Bölgede zeytin, ağacının dalında doğal rafinaj meydana geldiğinden yağ yapısı doğal bir şekilde meydana gelmekte, birçok zeytinyağı fabrikası bulunduğundan seri üretim yapıp fermantasyona uğramadan çıkarılmaktadır. Zeytinyağından elde edilen sabun kozmetik ve temizlik ürünü olarak, zeytin küspesi olarak bilinen pirina ise hem kaloriferlerde yakacak hem de hayvan yemine katkı olarak kullanılmaktadır (As, 2008). İlçede 122.000 hektar alanda 1.749.000 zeytin ağacından zeytinyağı üretimi yapılmaktadır.

Tarım İşletmeleri (TARİŞ), Ayvacık'taki zeytinyağı üreticileriyle iş birliği yaparak üretilen zeytinyağını ülke pazarında satmaktadır (Yaylagöz, 2010).

Hayvancılık: İlçede hayvan ürünleri yoğun talep gördüğünden, hayvancılık önemli bir geçim kaynağıdır. 2016 yılı verilerine göre Ayvacık'ta toplam 13.199 baş sığır, 1.041 adet tek tırnaklı hayvan, 69.720 adet koyun, 25.870 adet keçi mevcuttur (TÜİK 2018). İlçede daha çok mera ve koru hayvancılığı yapılmaktadır. Kültür cinsi sığır yetiştiriciliği oldukça az sayıdadır. Yıllık 11.200 ton süt üretilmektedir. İlçenin sahile kıyısı olan 21 köyünün 14'ünde başlıca gelir kaynağı balıkçılık olup üretilen yıllık balık miktarı 400-500 ton civarındadır (Yaylagöz, 2010).

Halıcılık ve el dokumacılığı: Esasen Ayvacık adını halılarıyla duyurmuştur denilebilir. Ayvacık merkezdeki eski evlerde ve köylerindeki evler dolaşıldığında, şu an kullanılsa da çoğu evde dokuma tezgâhına rastlanabilir. “Bölgede Kirkitli ve Mekikli dokumalar üretilmektedir. Yatay tezgâhlarda üretilen bu dokumalar yörede “ehram” adıyla bilinmektedir” (Abay ve Şimşek, 2008). Yörüklerin yerleşik hayata geçmeleriyle halıcılıkla uğraşan köylüler dokumayı bırakıp tarlada çalışmaya başlamışlar, dokumaların sentetik kimyasal boyar maddelerle yapılmaya başlamasıyla da dokumanın kalitesi düşmüş, halı ve kilim dokumacılığına ilgi azalmıştır. Yöredeki geleneksel halı üretiminin devam etmesi amacıyla çeşitli kurumlar destekte bulunmuşlardır (Çiçek, 2010). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ayvacık İlçesinde halıcılık faaliyetini desteklemek ve geliştirmek adına 1995 yılında ilçeye El Sanatları programını açmıştır. Türkiye'nin günümüz el dokuması halıcılığı göz önüne alınarak ağırlıklı olarak yöresel ile özgün desen çalışmaları ve kirkitli dokumaların uygulamaları konusunda öğretim verilmektedir. Ayvacık İlçesinde Türkmen köyleri olan Tuztaş, Uzunalan, Yenioba köylerinde düğün, nişan ve özel günlerinde giyimleri, beden dilleri, törenleriyle yörük köyü olan Çamtepe, Çamiçi, Kaşkaya, Karaburun, Aşağıçamoba, Yukarıköy, Tabaklar,

Çamköy, Naldöken, Kösedere, Çamoba, Doruçardak, Karbastı, Çınarpınar, Pınardere, Adatepe köylerinden nispeten farklı görüntü sergilemektedirler (Öz, 2017).

Ayvacık Depremi Hakkında Genel Bilgiler

Çanakkale-Ayvacık depremi Gülpınar, Yukarı köy ve Tuzla Köyü'nün de içinde konumlandığı alanda, 14 Ocak ve 16 Şubat 2017 tarihleri aralığında büyüklükleri $M_w=5.3$ ve daha küçük etkiye sahip 1000'e ulaşan sarsıntı tarzında meydana gelmiştir. Ayvacık Depreminin büyük bir kısmı Tuzla Fayı'nın deforme zonu ölçüsünde ve fayın yatay bloğu üstündeki Tuzla ile Assos kenti aralığındaki alanda oluşmuştur (AFAD Deprem Dairesi Başkanlığı, 2017).

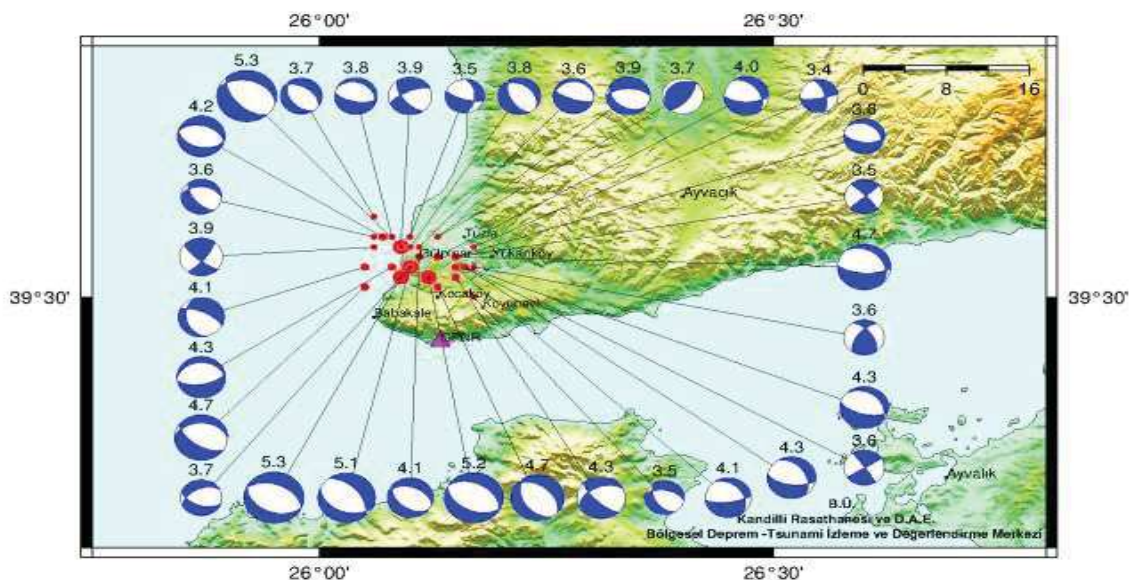
Deprem aktivitesi alanındaki tektonik faylanma yapısı düşünüldüğünde, Gülpınar-Ayvacık Deprem sarsıntılarının, depremin bağlantılı silsileler halinde oluştuğu gözlenmektedir. Ayvacık depreminde oluşan bu türdeki deprem dizileri kendi içerilerinde çok fazla deprem fırtınası oluşturabilirler. Ayvacık ilçesinin deprem hareketliliği fırtına karakterinde ilk olarak başlar ve uzun bir süreç içinde etkin bir biçimde devam eder. Örnek olarak bakıldığında depremlerin büyüklük ilişkileri $M=5.0-5.5$ aralığında benzeri büyüklüklerde birkaç deprem silsilesi şeklinde bir oluşum yapısı gösterir.

Ayvacık'ta meydana gelen bu türdeki deprem dizileri arka arakaya oluşan ortalama olarak birbirine benzeyen büyüklükteki depremlerden sonra, büyüklükleri ve sıklıkları belirli bir süre dâhilinde azalma göstererek haftalarca yahut aylarca sürecektir. Yaşanan deprem dizilerinin aşırı yoğun olduğu bölgelere örnek gösterilirse özellikle On iki Adalar bölgesi, güney batı kıyılarımız, Midilli Edremit Karaburun açıkları, Denizli konumu ve Marmaris civarları gösterilebilir. Depremin oluştuğu bölgede genel olarak Kuzeybatı-Güneydoğu ve KD-GB hareketli eşlenik aktif faylar bu bölgelerde hâkimdir.

Belirlenen fay düzlemi çözümü, depremin KBGD yönelimli normal bir fay segmenti üzerinde oluştuğunun kanıtını sunmaktadır. Keza bölgede oluşan depremlerin bakımından da kırılmanın KB-GD yönelimli fay segmentinde meydana geldiğinin kanıtlamaktadır. Bölgede aletsel büyüklüğü $M_w=5.1$ olan 4 adet sarsıntı meydana gelmiştir (Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve D.A.E. Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi (BÜKRDAE-BDTİM), 2017).

6 Şubat 2017'den itibaren bölgede meydana gelen $M_w=5.1$ ve üzeri depremler ve büyüklükleri şu şekildedir (BÜKRDAE-BDTİM, 2017).

Harita 6. Gülpınar-Ayvacık depremlerinin ($M \geq 3.5$) faylanma mekanizma çözüm haritası (Kandilli Rasathanesi ve D.A.E, 2017)

1. 06.02.2017 06:51 Depremi Gülpınar-Ayvacık (Çanakkale) merkez üstünde yerel saat ile 06:51'de aletsel büyüklüğü $M_l=5.5$ ($M_w=5.3$) olan orta şiddette bir deprem oluşmuştur. Depremin odak derinliği yaklaşık 6 km civarında olup sığ odaklı bir depremdir. Deprem yüksek düzeyde Çanakkale de başta olmak üzere İzmir, Bursa ve İstanbul'da hissedilmiştir.

Kuzey Batı Anadolu ve Kuzey Ege Denizi, Avrasya ve Afrika tektonik plakalar arasında ki önemli hareketli sismik ve deformasyon bölgelerinden birisidir. Bölge, gerek KAFZ' in genel karakteristiği olan doğrultu atımlı tektonik rejimden, gerekse Batı Anadolu'nun açılma rejiminden etkilenmektedir.

2. 06.02.2017 13:58 Depremi büyüklüğü $M_w=5.1$ olan 2. Deprem bölgede kuvvetlice hissedilmiş ve paniğe neden olmuştur. Bu depremde yapılan faylanma mekanizma çözümü bu depremde düşey atımlı normal bir fay tarafından oluşturulduğunu göstermektedir.
3. 07.02.2017 05:24 büyüklüğü $M_w=5.3$ olan deprem gün doğumuna yakın saatlerde bölgede 3. orta şiddette sarsan deprem oluşmuştur. Yaşanan deprem de bölgede güçlü bir biçimde hissedilmiştir. Özellikle bölgede meydana gelen 1. Depremde zarar alan yığma-kerpiç yapıların hasarı daha da büyümesine sebep olmuştur. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü'nün ürettiği Deprem Bilgi Sistemi uygulama çalışmaları ile yörede depremi hisseden 324 birey aracılığıyla geri dönüşler sağlanmıştır. Aşağıdaki bulunan harita bu bireylerin buldukları yerler işaretlenmiştir. Verilerden anlaşıldığı üzere deprem büyük bir bölge içerisinde insanlar tarafından hissedilmiştir.

Harita 7. Ayvacık 07.02.2017 05:24 büyüklüğü $M_w=5.3$ olan depremi hisseden vatandaşların konumları (BÜKRDAE-BDTİM, 2017)

4. 12.02.2017’de saat 16:48 gerçekleşen deprem, 4. orta şiddette 12 Şubat yerel saat ile 16.48’de $M_w=5.2$ büyüklüğünde oluşmuştur. Depremın faylanma mekanizma çözümü yaşanan depremin düşey atımlı normal bir fay tarafından oluşturulduğunu göstermektedir. Çanakkale Ayvacık’ta meydana gelen deprem, Kuzey Anadolu Fayı’nın güney tarafının Biga Yarımadası güneybatı ucunda, Tuzla Fayı’na ait Çam köy segmentinin düşen bloğu üzerinde ve Kuzeybatı-Güneydoğu uzanımlı bir zonu alanında yoğunlaşmaktadır. Elde edilen Sismolojik kayıtlara göre, kayıtlanan depremlerin süre ve alan doğrusundaki dizilimleri ve büyüklükleri, bu oluşan depremlerin düşünülen aksine tek bir ana şoka bağlı meydana gelmediğini, bir deprem fırtınası özelliği içerdiğine işaret etmektedir. İşaret edilen bu deprem fırtınasının Çam köy segmentinin birbirine bağlı sentetik ve antitetik özellikli birçok sayıda fay parçasından oluşmasından kaynaklanmaktadır.

Oluşan depremler can kaybı meydana getirmemekle birlikte, özellikle Çamköy Segmenti noktasında düşen bloğu, Tuzla ve Yukarı köye ait taş yığma evlerde çok önemli yıkılmaların meydana geldiği görülmüştür. Yapılarda oluşan bu hasarlar, özellikle yapıların üst bölgesinde veya pencere kesimlerindeki çökmeler veya evlerin tamamen çökmesi olayı halinde gelişmiştir. Oluşan bu çökmeler dışında, bazı betonarme evlerin de çatlakların olduğu görülmektedir. Hasar alan veya çökmelerin meydana geldiği yerleşimlerin önemli bir kısmı ya ana fay veya bu faylara bağlı antitetik veya sentetik fay zonları üstünde veya deprem ana şoklarının dış merkezleri üzerindedir. Meydana gelen bu çökme ve çatlakların temel sebepleri; taşıyıcı sistemi olmayan ve deprem yönetmeliğine göre yapılmamış olan taş yığma bina tipindeki yapılaşmaların olması, yerleşim bölgelerinin aktif fay üstünde veya ana fayla ilişkili sentetik ve antitetik faylar üzerinde lokasyon belirlenmesi, bu bölgede aktif Fay-Zemin-Yapı ilişkisinin doğru kurulamaması şeklinde ve yerleşim bölgelerinde meydana gelen depremlerin dış merkezi noktalarına yakın alan içerisinde bulunması şeklinde açıklanabilir (Sözbilir ve ark., 2017).

Çevre ve Şehircilik Bakanı Kurum (2017) " hasar tespit çalışmaları neticesinde Ayvacık'ta toplamda 12 köyümüzde 85 konut, 1 okul ve 2 camimiz hasar gördü" açıklamasını yapmıştır. Ayvacık'da hasar alan köyler şunlardır: Yukarıköy, Tuzla köyü, Adatepe köyü, Ahmetçe köyü, Akçin köyü, Baharlar köyü, Çaltı köy, Dibekli köyü, Güzelköy. Kayalar köyü, Kısacık köyü ve Sazlı köyünde hasarlar meydana gelmiştir.

Deprem sonrası bölgede aktif olan resmî kurumlar ve deprem akabinde sağladıkları hizmetler ise şunlardır: (Öztürk ve Koçak, 2017).

- AFAD Başkanlığı alana bir tane taşınabilir Koordinasyon Merkezi yollayarak sahadaki aktif personel koordinasyonunu bu araç içerisinde sağlamıştır.

Bu araçların yanında ek olarak 67 personel ve 14 araç ile alanda ki afetzedede ihtiyaçlarını tespiti noktasında görev almakta ve acil yardım hizmeti sunulmuştur. Çanakkale İl AFAD Müdürlüğü ekipleri Yukarıköy, Tuzla köyü, Gülpınar, Adatepe köyü, Ahmetçe köyü, Akçin köyü, Baharlar köyü, Çaltı köy, Dibekli köyü, Güzelköy köy, Kayalar köyü, Kısacık köyünde, Sazlı köyünde gerekliliği tespit edilen yerlere çadır kurulumu sağlayarak afetzedelerin barınmaya ihtiyacını karşılamaktadır.

- Çanakkale İl Sağlık Müdürlüğüne bünyesindeki Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE) 15 kişilik ekip, 2 UMKE aracı, 1 Ambulans ve 1 Sahra Hastanesi ile sağlık hizmetlerini sağlamaktadır. Ekiplerin tamamı Yukarıköy’de konuşlanmıştır. Acil sağlık hizmeti talebi görülen köye hızlı bir şekilde mobil araçlarla intikal etmiştir.
- Kızılay bölgeye battaniye, soba, katalitik, çadır, yatak, aile mutfak seti, şapkalı soba sağlamaktadır. Kızılay bölgeye mobil mutfak tırı, ikram aracı (çay, kahve vb.) ile beslenme hizmeti temin etmektedir. Bu araçlar ile günlük 1500 kişilik sıcak yemek sağlamıştır.
- İzmir İtfaiyesi deprem alanına 20 kişilik bir uzman ekiple 1 Ambulans, 1 hizmet aracı, kurtarma aracı ve 2 öncü araç ile bölgede aktif bir şekilde yer almıştır.
- Uludağ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi deprem alanına Acil Yardım Ekipleri ve 11 kişilik tekniker ekipleriyle birlikte afetzedelerin elektrik gereksinimini karşılamak için çalışmalarda bulunmuştur.
- İlgili diğer kurumlardan olan Çanakkale Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Spor İl Müdürlüğü İl Özel İdaresi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Taşınabilir Koordinasyon Merkezinin üzerinden koordine edilerek gereksinim duyulan gerekli görülen hizmetler sağlamıştır.

- Deprem alanına intikal eden ve Acil yardım ile ilgili çalışmalar yürüten STK'ler çadır kurulumuna yardım, hasar tespiti gibi çalışmalarda AFAD ekiplerinin sağladığı koordinasyon ile faaliyet göstermiştir.
- Kızılay ekipleri deprem bölgesine 15 adet çamaşır makinası ve 15 adet kurutma makinasından oluşan mobil çamaşır hizmet konteyneri kurulmuştur.
- Depremin yaşandığı ilk günden bu yana Kızılay Mobil Mutfakta, depremden etkilenen 15 köy, 4 mahalle ve okullarda afetzedelerin üç öğün sıcak yemek ihtiyacını karşıladı. Yukarıköy'de bulunan mobil mutfak hazırlanan 3 öğün kahvaltılık ve sıcak yemek Kızılay ekipleri tarafından Yukarıköy, Taşağıl, Bademli, Kocaköy, Babakale, Kızıl Keçili, Tuzla, Naldöken, Kösedere, Babadere, Koyunevi, Bektaş, Çamköy, Taşboğaz, Gülpınar, Çamkabalak köyleri ile Çamiçi Mahallesi, Çamtepe Mahallesi, Kaşkaya Mahallesi ve okullarda vatandaşlara ulaştırılmıştır.
- Depremin hemen ardından bölgeye ulaşan Kızılay, 37 kişilik uzman ekibiyle toplam 120 çadırın kurulumunda AFAD'a destek vermiştir.

Bölüm III: Yöntem

Bu bölümde Araştırma Modeli, Evren-Örneklem, Verilerin Toplanması, Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi başlıklarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

2107 Ayvacık Depreminde afetzedelere yapılan yardımların durumunu afetzedelerin görüşleri doğrultusunda ortaya koymayı amaçlayan çalışma, nicel araştırma yönteminde olup, nicel araştırma modellemelerinden tarama araştırması olarak gerçekleştirilmiştir. Tarama araştırması fazla sayıda gruplar aracılığıyla yürütülen, gruptaki kişilerin bir olay ve olguyla ilişkili olarak tutumlarının ya da fikirlerinin alındığı, olay ve olguların betimlenmesine çalışıldığı araştırmalardır (Tanrıoğen ve ark., 2009). Tarama araştırmasında, konusu olan evrenin tümünün incelenmesi olanaksızdır. Bu nedenle evreni temsil edecek bir örnekleme yapılan alan araştırması ile veri toplanmaktadır. Bu tür çalışmalarda, veri toplama tekniği olarak genellikle anket tekniği kullanılması yanında, görüşme tekniği ya da soru kâğıtları da kullanılmaktadır (Gökçe, 1992). Çalışma verilerininin sahip olduğu özelliklerden birincisi araştırılan konuyla ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olunması ve farklı kaynaklardan toplanması nedeniyle tarama çalışmalarının geçerliliğinin yüksek olmasıdır (Tanrıoğen ve ark., 2009).

Evren ve Örneklem

Bu tez çalışmasında, Çanakkale ili Ayvacık ilçesinde Yukarıköy, Tuzla, Gülpınar köylerinde yaşamakta olan afetzedeler çalışma evrenini oluşturmaktadır. Tuzla köyünün nüfusu 541, Yukarıköy'ün nüfusu 649 ve Gülpınar beldesinin nüfusu ise 1.319 olup üç yerleşim yerinin toplamı 2569 olarak rapor edilmiştir (Çanakkale Valiliği, 2017).

Çalışma evreninin afetzedeler olduğu düşünüldüğünde bölgenin bulunduğu durum ve koşullar içerisinde tamamına ulaşmak mümkün olmadığı için örneklem seçilmiştir.

Çalışma grubunun 6 Şubat 2017 tarihinden Ayvacık Depreminden etkilenmiş ve halen yaşamını Tuzla, Yukarıköy, Gülpınar köylerinde konteyner ya da kalıcı konutlarda sürdüren 50 afetzededen oluşmasına karar verilmiştir. Araştırmaya dâhil olan katılımcılar, afetten etkilenen aile temsilcileridir. Katılımcılar en az 4 kişiden oluşan aileleri adına görüşlerini belirtmişlerdir. Bu da yaklaşık 300 afetzede hakkında bilgi edinildiğini göstermektedir. 2569 kişiden oluşan araştırma evreni için ortalama 300 kişilik örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği söylenebilir. Örneklem seçilirken uygun örneklem tekniği (convenience sampling) kullanılmıştır.

Seçkisiz olmayan örneklem boyutunda yer alan, uygun örnekleme ya da diğer bir isimle elverişli örnekleme, araştırmayı yapan kişinin kolayca ulaşabileceği, zaman, iş gücü ya da maliyet açısından araştırma için kısa sürede örneklem grubunu oluşturmasıdır (Büyüköztürk, 2012). Katılımcıların demografik özellikleri, çalışmanın alt amacı olduğu için bu bilgiler bulgularda sunulmuştur.

Verilerin Toplanması

2017 Ayvacık Depreminde Afetzedelerin Yardım Alma ile İlgili Durumları çalışmasında afetzedelerin görüşlerine göre verilerin toplanabilmesi, açık uçlu sorulardan oluşan anket formu kullanılmıştır. Verilerin toplanması anket formu aracılığı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek sağlanmıştır. Yüz yüze görüşme, öznel deneyimlerini, insanların bakış açılarını, algılarını, duygularını ve değerlerini ortaya çıkarmada oldukça etkili bir yöntemdir. Görüşme sürecinin yazılı doküman ve gözlemlerden elde edilen analizler ile desteklenmesi, yapılan araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada araştırmacı yüz yüze gerçekleştirilen her görüşmede afetzedelerin sözel ifadeleri yanında, beden dili üzerinden yansıyan duygu ve düşüncelerini de gözleme ve diğer verilerle bütünleştirme imkânı vermiştir.

Verilerin toplanmasının görüşmeler aracılığı ile gerçekleştirilmesinin, katılımcıların sosyopsikolojik durumları, okuryazarlık durumları, coğrafi ve ekonomik şartları dikkate alındığında daha işlevsel olduğu düşünülerek tercih edilmiştir. Afetzedelerle yapılan görüşmeler sırasında yöneltilen açık uçlu soruya verilen cevap yeterli bulunmadığında, araştırmacı konu odaklı yeni bir soruyla konuyu irdelemeyi sürdürmüştür. Veri toplama süreci, afetzedelerle birebir görüşmeler yapılarak bir hafta sürede tamamlanmıştır. 18.02.2019 ve 23.02.2019 tarihleri arasında sahada olunmuştur. Bu da 6 Şubat 2017 tarihinde meydana gelen depremden 24 ay sonra saha araştırılmasının gerçekleştirildiği anlamına gelmektedir.

Veri toplama Aracı

Bu çalışmada, sahadan toplanması planlanan veriler için anket formu oluşturulmuştur. Çalışma için oluşturulan anket formu iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde afetzedelerin demografik bilgilerini toplamak adına sorular yer almıştır. İkinci bölüm ise afetzedelerin yardım alma ile ilgili durumlarını tespit amaçlı 18 soru yer almaktadır.

Anket sorularının oluşturulmasında, kapsam geçerliği için uzman görüşlerinin yansıra, araştırmacının afet bölgesine ilişkin gözlemlerinden de yararlanılmıştır. Araştırmacı, 6 Şubat 2017 tarihli depremin akabinde, alanı gereği bölgeye gitmiş ve o dönemden gözlemlerde bulunmuştur. Yine yaşanan süreçte bölgede görev yapmış, meslektaş arkadaşlarının gözlemlerini de bu çalışma için dikkate değer bulmuştur. Neticede veri toplama aracı hazırlanırken hem alanyazın okumaları hem uzman görüşleri hem de gözlem tecrübeleri üzerinden sorular oluşturulmuştur (bkz Ek-A). Ölçme aracının güvenilirliği ile ilgili, 2 afetzede ile ön görüşmeler yapılmış; soruların anlaşılabilirliği üzerinde değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Yapılan bu çalışmada toplanan verilerin analizi betimsel veri analiz tekniği yoluyla oluşturularak, bulgular tablo halinde yorumlanmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistiklerden frekans ve yüzde kullanılmıştır.

Bölüm IV: Bulgular

Aşağıdaki bulgular bölümü 23 tablodan oluşmaktadır. Araştırma örnekleminde yer alan 50 afetzedenin, anket formu sorulara verdiği yanıtlardan derlenmiştir. Görüşme formundaki ucu açık sorulara verilen yanıtların tamamına tabloda yer verilmektedir. Tablolar sorulara verdikleri yanıtlara sayılarına göre frekans değerleri ve yüzdelerle oluşturulmuştur.

Afetzedelerin demografik özellikleri anket formu aracılığıyla örnekleme yer alan afetzedelerin demografik özellikleri veriler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1

Afetzedelerin Cinsiyetlerine Göre Durumu

Cinsiyet	Frekans(f)	Yüzde (%)
Erkek	24	48
Kadın	26	52
Toplam	50	100

Tablo 1 incelendiğinde, alan çalışmasında, çalışmaya dahil olan afetzedelerin cinsiyetlerine göre dağılımı görülmektedir. Örneklemin cinsiyet dağılımı, 24 erkek ve 26 kadın şeklindedir. Örneklemin cinsiyete göre yüzdelerle dağılımı %48 erkek ve %52 ise kadınlardan oluşmuştur.

Tablo 2

Afetzedelerin Yerleşim Yerine Göre Durumu

Bölge	Frekans(f)	Yüzde (%)
Tuzla köyü	20	40
Yukarıköy	27	54
Gülpınar	3	6
Toplam	50	100

Tablo 2’de çalışma alanı olan Tuzla, Yukarıköy ve Gülpınar’da afetzedelerin yerleşim yeri üzerinden dağılımı yer almaktadır. Buna göre görüşme yapılan afetzedelerin %40’ı Tuzla köyünde, %54’ü Yukarıköy’de, %6’sı ise Gülpınar’da ikamet etmektedirler.

Tablo 3

Afetzedelerin Yaş Durumu

Yaş	Frekans(f)	Yüzde (%)
18-25 yaş aralığı	2	4
26-34 yaş aralığı	0	0
35-45 yaş aralığı	16	32
46-55 yaş aralığı	13	26
56-65 yaş aralığı	7	14
65 yaş ve üstü	12	24
Toplam	50	100

Tablo 3 afetzedelerin yaş gruplarına göre dağılımını göstermektedir. Bu çalışmanın konteyner ve kalıcı konutlarda ikamet eden afetzedelerle ve görüşmeye gidildiğinde orada bulunan aile büyüğü ile sınırlı olduğu belirtilmişti.

Dolayısıyla görüşülenlerin hepsi yetişkin konumundadırlar. Tablo 3’de de görüldüğü gibi örneklemedekilerin %32’si 35-45 yaş aralığında, %26’sı 46-55 yaş aralığında, %24’ü 65 yaş üstü, %14’ü 56-65 yaş aralığında olup 30 yaş altı ebeveyn oranı %4’dür.

Tablo 4

Afetzedelerin Barınma Yerlerine Göre Durumu

Yaşam alanı	Frekans(f)	Yüzde (%)
Kalıcı konut (afetzedeler için)	22	44
Konteyner	23	46
Kendi evim-kiralık	5	10
Toplam	50	100

Tablo 4’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar yerleşim birimlerinde görüşme yapılan tarihte afetzedelerin %44’ü kalıcı konutta, %46’sı konteynerlerde ve %10’i kendi evinde yaşamlarını sürdürmektedir. Deprem sonrası ilgili resmi birimler (Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) bölgede 500 adet konteynere afetzedelerin yerleştirildiğini ve kalıcı konutların en kısa zamanda planlanıp, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından inşa edileceğini duyurmuştur. 02 Kasım 2011 tarihinde yapımı tamamlanan ve kalıcı Konutların I. Etabı olarak isimlendirilen 205 konut afetzedelere törenle teslim edilmiştir. Bu konutlar Çamkalabak (Merkez, Çamiçi, Çamtepe ve Kaşkaya Mahalleleri), Gülpınar ve Yukarıköy’de yapılmıştır. Aynı tarihte AFAD Çanakkale sitesinde yer alan bir açıklamada “Yukarıköy, Çamkalabak ve Kızılköçü’de toplam 40 adet ilave afet konutunun 15 Ocak ve 1 Şubat 2019 tarihleri arasında hak sahibi afetzedelere teslim edileceği...ikinci etapta ayrıca 294 afet konutunun yapım çalışmalarına da başlandı...” bilgisine rastlanmıştır. Ancak bu tezin savunulduğu 8 Temmuz 2019 tarihine kadar bunun henüz gerçekleşmediği de burada belirtilmelidir.

Bu çalışmada yer alan afetzedeler arasında Yukarıköy’de yaşayan 27 afetzede içerisinde 22 afetzede kalıcı konuttan yer verilmiştir. Kalan beş afetzedenin biri kendi evinde, biri kirada kalırken, üçü konteynerlerde yaşamını sürdürmektedir. Yukarıköy’de kalıcı konutların teslim edilmesine rağmen konteyner yaşamını sürdüren üç aile, yıkılan veya hasar alan evlerinin resmi evraklarının olmaması sebebiyle resmi yetkililere beyanda bulunamadıkları için kalıcı konut hakkından faydalanamadıklarını dile getirmişlerdir. Yukarıköy’de yapılan görüşmelerde tespit edilen bir başka durum da kalıcı konutta yer verilen 22 afetzede içerisinde dört afetzedenin hem konteyner hem de kalıcı konutun her ikisini de tasarruflarında bulundurdukları, yanı kullandıklarıdır. Üç afetzede ise kendilerine tahsis edilen kalıcı konutlarına geçmeme sebebini elektrik sayacı alacak ve elektrik parası durumlarının olmaması olarak belirtmişlerdir. Oysaki konteynerlerde kullanılan elektrik bedelini afetzedeler ödememektedirler. Bazı afetzedelerin buzdolabı, çamaşır makinesi gibi elektrikli eşyalarını konteynerde tutup kullandıkları, yine ısınmak için elektrikli soba kullananlar da olduğu gözlenmiştir. Verilen kalıcı konutun eski evlerine göre çok büyük olduğunu ve bunu dolduracak eşyaları alma gücüne sahip olmadıkları için konutta kalmadıklarını ifa eden de olmuştur. Tuzla köyünde yaşayan afetzedeler 6 Şubat 2017’de meydana gelen depremden bugüne (08.07.2019) 880 gün geçmesine rağmen konteyner yaşamına devam etmektedirler. Tuzla köyünde görüşülen 20 afetzedenin 19’u konteynerlerde, bir afetzedenin ise hasar gören ancak kendi imkânlarıyla tamir ettirdiği evinde yaşamını sürdürmektedir. Gülpınar’da konteyner alanları boş durumdadır. Bölge Ayvacık’a bağlı belde konumunda olduğu ve nüfusu köylere göre fazla olduğu için olsa gerek, depremin olumsuzlukları daha hızlı giderilmiş durumdadır. Görüşülen üç afetzede içerisinde iki afetzedenin kiracı, bir afetzedenin ise evinde yaşamını sürdürdüğü görülmektedir.

Tablo 5

Afetzedelerin Aile Yapısı Durumu

Aile türü	Frekans(f)	Yüzde (%)
Küçük aile-çocuksuz ya da yalnız	9	18
Küçük aile (anne ve baba)- 1 çocuk	12	24
Küçük aile- 2 çocuk	15	30
Küçük aile- 3 çocuk	4	8
Geniş aile -2 çocuk	2	4
Geniş aile 3çocuk ve fazlası	8	16
Toplam	50	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi, görüşülen afetzedelerin aile büyüklüklerine yer verilmiştir. Çocuksuz ya da yalnız yaşayanlar %18’i, 1 çocuklu aile %24, 2 çocuklu aile %30, 3 çocuklu aile %8, aile büyükleri ve 2 çocuk beraber %4, aile büyükleri ve 3 çocuklu aile ve fazlası %16’sıdır. Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da görüşülen afetzedelerin %82’si çocuklu aile iken gelinen yaş döneminde çocukları evlenmiş olduğu için yalnız olanlar %18’dir.

Tablo 6

Afetzedelerin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Frekans(f)	Yüzde (%)
İlkokul-okur yazar	28	56
Ortaokul	10	20
Lise	4	8
Okur yazar değil	8	16
Toplam	50	100

Tablo 6’da afetzedeler üzerinden örneklemin eğitim durumu izlenmektedir. Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da görüşülen afetzedelerin eğitim durumlarına yer verilmiştir. Afetzedelerin %16’sı okur-yazar bile değilken, %56’sı ilkokul veya sadece okuryazar, %20’si ortaokul, %8’i ise lise mezunudur. Afetzedelerin eğitim seviyesinin okuryazar veya ilkokul düzeyinde yani düşük olduğu görülmektedir. Bu durum anket formlarını araştırmacının görüşme yapmak suretiyle doldurmasının ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 7

Afetzedelerin Aldıkları Yardım Türlerinin Göre Durumu

Alınan yardım türü	Frekans(f)	Yüzde (%)
Hiçbir yardım almadım	7	14
Sadece yemek yardımı aldım	2	4
Sadece barınma Kıyafet ve yemek yardımı aldım	16	32
Kıyafet, yemek, barınma ve maddi yardım aldım	23	46
Kıyafet, yemek, barınma ve ev eşyası yardımı aldım	2	4
Toplam	50	100

Görüşmelerde ifade edilen yardımlar Tablo 7 üzerinden okunduğunda; en çok ifade edilen yardımlar, %46 kıyafet- yemek- barınma- maddi yardım, %32 sadece barınma, kıyafet, yemek yardımı, %4 sadece yemek yardımı ve yine %4 kıyafet, yemek, barınma ve ev eşyası yardımı aldığını belirtirken, afetzedelerin %14’ü hiçbir yardım almadığını söylemiştir. Tablo 7’de yer alan veriler incelendiğinde görüşülen 50 afetzededen temel ihtiyaçları olan barınma yardımı alanların oranı %82 ve beslenme yardımı alanların oranı ise %86’dır. Yapılan yardımların büyük oranda afetzedelere ulaştığı söylenebilir.

Hiçbir yardım almadığını belirten yedi afetzede içerisinde iki afetzedenin hastaneye kaldırıldığı dolayısıyla yardım almadığı, üç afetzedenin yardıma ulaşmada güçlükler yaşadığı için yardım alamadığı, bir afetzedenin ise kendi imkânları olduğu için yardım almadığı tespit edilmiştir. Aslında “ben hiç yardım almadım” diyen bir afetzede ortamda bulunanlar doğru konuşmadığı gerekçesiyle itham etmişler ve şunu şu şekilde almadın mı diye seslerini yükseltmişlerdir.

Tablo 8

Afetzedelerin Mesleki Durumu

Meslek ve uğraşı türü	Frekans(f)	Yüzde (%)
Ev hanımı	10	20
Çiftçi	23	46
Günelik işçi	8	16
Çobanlık	1	2
Emekli	5	10
İşletmeci	1	2
Öğretmen	1	2
Sekreter	1	2
Toplam	50	100

Tablo 8’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da ikamet eden afetzedenin meslekleri veya uğraşlarına yer verilmiştir. Afetzedelerin %46’sı çiftçi, %20’si ev hanımı, %16’günelik işçi, %10’u emekli, %2’si çoban, %2’si işletmeci, %2’si öğretmen ve %2’si sekreter olduklarını ifade etmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde en yüksek %46 oranında görülen çiftçilik ile geçimini sağlama Yukarıköy ve Tuzla köylerinde ikamet edenler ağırlıklı olup genel itibariyle tarımla uğraşmaktadırlar. Aynı yerleşim yerlerinde ikamet eden afetzedelerin %16'sı ise yevmiyeli tarım işçisi olarak yaşamını sürdürmektedir.

Afetzedelerin ayvacık depreminden etkilenme ve yardım alma durumlarına ilişkin bulgular aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 9

Afetzedelerin Ayvacık Depreminden Etkilenme Durumları

Hasarlı veya yıkılan alan?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Evim hasar aldı	5	10
Sağlam	2	4
Evim ve hayvan barınağım yıkıldı	22	44
Evim yıkıldı	16	32
Evim ve depom yıkıldı	5	10
Toplam	50	100

Tablo 9'da Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar'da yaşayan afetzedelerin 6 Şubat 2017 Ayvacık depreminden etkilenme durumları ait bilgilere yer verilmiştir. Evi ve hayvan barınağı yıkıldığını belirtenler %44, evi yıkıldığını belirtenler %32, evi hasar gördüğünü belirtenler %10, evi ve deposu yıkılan %10, sağlam olduğunu belirtenler ise %4'dür. Tablo 9 incelendiğinde 50 afetzedenin evlerinin yıkılma oranı %86'dır. Afetzedelerin evleri ile beraber depo ve hayvan barınağının yıkılması oranı ise %54'dir. Afetzedelerin %54 ünün evi ile birlikte bir yapısı daha yıkılmış olmasının en büyük nedeni, Yukarıköy ve Tuzla'da ev yapılarının yığma yapı, bitişik nizam yığma depo ya da yığma hayvan barınakları şeklinde yapılar olmasıdır.

Bu durum afetzedelerin gerek yaşadığı evlerin gerek depolarının gerek ise hayvan barınaklarının ağırlıklı olarak yığma bina olduğunu, depreme dayanıksız yapılar olduğunu göstermektedir.

Tablo 10

Afetzedelere Deprem Sonrası Yardım Edenlerle İlgili Durum

Yardıma ilk kim geldi?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Komşularım ve başka yerde oturan akrabalarım	10	20
Aynı yerdeki akrabalarım	15	30
Sadece komşularım	21	42
Sadece resmi görevliler	3	6
Resmi görevliler ve komşularım	1	2
Toplam	50	100

Tablo 10'da Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar'da yaşayan afetzedelerin deprem sonrası yardımlarına ilk koşanlar hakkında bilgilere yer verilmiştir. Sadece komşularının yardıma geldiğini belirtenler %42, aynı yerdeki akrabalarının yardıma geldiğini belirtenler %30, komşuları ve başka yerde oturan akrabalarının yardıma geldiğini belirtenler %20, sadece resmi görevliler %6 resmi görevliler ve komşuları %2'dir. Tablo 10 incelendiğinde 50 afetzedenin yardımlarına ilk olarak uzak ya da yakın akrabaların gelme oranı %50'dir. Afetzedelerin yardımlarına ilk gelen komşuların olma oranı ise %64'tür. Resmi görevlilerin oranı ise %8'dir. Tablo 10'da yer alan verilerin ışığında afetlerin gerçekleştikleri ilk saatlerde afetzedelerin yardımına %92 oranında komşu ya da akrabaların geldiği görülmektedir.

Tablo 11

Afetzedelere Yapılan İlk Yardımlar ile İlgili Durumu

Yapılan ilk yardım ne oldu?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Komşularım ile yıkılan hasarlı evde olanları kurtardık ve çadıra gittik.	6	12
Çadır ve sıcak yemek	27	54
Sadece çadır yardımı	5	10
Sadece yemek yardımı	7	14
Yardım almadım	5	10
Toplam	50	100

Tablo 11’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelere yapılan ilk yardımlar, afetzede görüşleri doğrultusunda bilgilere yer verilmiştir. Çadır ve sıcak yemek yardım aldığını belirtenler %54, sadece yemek yardımı aldığını belirtenler %14, komşularım ile yıkılan hasarlı evde olanları kurtardık ve çadıra gittiğini belirtenler %12, sadece çadır yardımı aldığını belirtenler %10, yardım almadım söyleminde bulunanlar %10’ dur. Buna göre, barınma ihtiyacına yapılan yardım %78, beslenme ihtiyacına yapılan yardım ise %68’dir. Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da afetzedelere ulaşan yardım kuruluşlarının temel ihtiyaç olan, barınma ve beslenmeyi karşıladıkları söylenebilir. Görüşmelerde yardım almadım söyleminde bulunan beş afetzedenin ikisi hastaneye kaldırıldığı için diğer üç afetzede ise yardıma ulaşmada güçlük yaşadığını belirtmiştir. Afetzedelerle görüşmeler esnasında çelişkili durumlar da meydana gelmiştir. İki afetzedenin gerçekte yardım aldığı fakat görüşmecinin afetzedelere yardım getirebileceği düşüncesiyle, konuşmasını değiştirerek yardım almadığı söyleminde bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12

Afetzedelerin Deprem Sonrası Barınma Durumu

Nerede ne kadar barındınız?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Çadır kentte 3-4 gün ve 9-10 Şubat 2017'den beri konteyner kent kalıyorum	17	34
Çadır kent de 2 gün ve 8 Şubat 2017 'den beri konteyner kentte kalıyorum	13	26
Kışlada 10 gün sonrasında 16 Şubat 2017'den beri konteyner kent ve 2 Kasım 2018'den beri kalıcı konutta kalıyorum	1	2
Çadır kentte 2-3 gün, 8-9 Şubat 2017'den beri konteyner kentte ve 2 Kasım 2018'den beri kalıcı konutta kalıyorum	14	28
Kendi evim de kalıyorum (kiralıklar dahil)	4	8
7 ay Hastanede, 6 Eylül 2017'den beri konteyner kentte ve 2 Kasım 2018'den beri kalıcı konutta kalıyorum	1	2
Toplam	50	100

Tablo 12 üzerinden Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar'da yaşayan afetzedelerin depremden sonra nerede barındıklarına dair bilgilere yer verilmiştir. Buna göre çadırda 3-4 gün ve 9-10 Şubat 2017'den beri konteyner kent kaldığını belirtenler %34, çadırda 2 gün ve 8 Şubat 2017'den beri konteyner kentte kalanlar %26, kendi kışlasında 10 gün ve 16 Şubat 2017'den beri konteyner kent ve 2 Kasım 2018'den beri kalıcı konutta kalan %2, çadırda 2-3 gün konteyner kentte 8-9 Şubat 2017'den beri ay konteyner kent ve 2 Kasım 2018'den beri kalıcı konutta kalan %28, kendi evimde kalan %8, 7 ay hastanede, 6 Eylül 2017'den beri konteyner kentte ve 2 Kasım 2018'den beri kalıcı konutta kaldığını belirten %2'dir.

Buna göre afetzedelerin %88'i hem çadır hem de konteynerda yaşamak suretiyle konutta yaşamamanın farkını deneyimlemişlerdir. Konteynerda yaşamaya devam edenlerin oranının yüksek olduğu yukarıda ifade edilmiştir.

Tablo 13

Afetzedelerin Barınma Yerlerine İlişkin Memnuniyet Durumu

Konteyner veya çadır yaşamı size uygun mu? Ne tür zorluklar yaşadınız?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Uygun değil. Soğuk ve uyumak zordu	4	8
Uygun değil. Kalabalık ve koku oluyor	7	14
Uygun değil su giriyor, rutubet ve koku yapıyor	8	16
Uygun değil ama hiç yoktan iyidir	4	8
Uygun değil hastalıklar çıktı ve psikolojimi etkiledi.	2	4
Uygun	13	26
Uygun değil yeterli eşya yok	4	8
Uygun değil, yazları sıcak ve kışları soğuk oluyor	6	12
Kalmadım	2	4
Toplam	50	100

Tablo 13'de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar'da yaşayan afetzedelerin kullandıkları konteyner veya çadırların uygunluğu ve bu çadırlarda ne tür zorluklar yaşadıkları hakkındaki görüşleri şu şekildedir: Uygun olduğunu belirtenler %26, uygun değil su giriyor, rutubet ve koku yapıyor diyenler %16, uygun değil, yazları sıcak ve kışları soğuk oluyor diyenler %16, uygun değil, kalabalık ve koku oluyor diyenler %14, uygun değil, soğuk ve uyumak zordu diyenler %8, uygun değil ama hiç yoktan iyidir diyenler %8, uygun değil hastalıklar çıktı ve

psikolojimi etkiledi diyenler %4, uygun değil yeterli eşya yok diyenler %8, kalmadığını için fikri olmayanlar %4'dür. Buna göre çeşitli sebepler ile barınma alanının uygun olmadığını düşünenlerin oranı %70'tir. Çadır ve konteynerin uygun olmadığı görüşü memnuniyet duygusunun olmadığını göstermektedir. Afetzedeler barınma yerlerini uygun bulmamalarının en büyük etken %30 oranında koku olarak ifade edilmiştir. Çadır ve konteynerlerin çok sıkışık bir alada yer almasının yanında iç mekanların darlığının da bunun sebeplerindedir.

Tablo 14

Afetzedelerin Deprem Sonrasında Aile Yakınlarından Gördükleri Destek Durumu

Komşu ve akrabalarınızdan aldığımız destekler nedir?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Maddi destek sağladılar	11	22
Maddi ve eşya yardımı yaptılar	17	34
Manevi destek sağladılar	12	24
Evlerini açtılar bize misafir ettiler	5	10
Destek görmedim	5	10
Toplam	50	100

Tablo 14'de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar'da yaşayan afetzedelerin yaşadığı zorluklar aşamasında komşu ve akrabalarından ne tür destekler aldıkları, afetzede görüşlerine göre şu şekildedir: Maddi ve eşya yardımı yaptılar diyenler %34, manevi destek (gelip halimizi hatırımızı sordular) diyenler %24, maddi destek sağladılar diyenler %22, evlerini açtılar bize misafir ettiler diyenler %10, destek görmedim diyenler %10'dur. Tablo 14 incelendiğinde görüşülen afetzedelerin maddi destek alma oranları %52'dir. Komşu ve akrabalarında maddi, manevi destek ve misafir etme tarzında sağlanan yardım alanların oranı ise %90'dir.

Bu oran görüülen afetzedeler için afet sonrasında yaşanan zorlukların aşılmasında komşu ve akrabaların yardımlaşma ve dayanışmada ne kadar önemli bir rol üstlendiği göstermektedir.

Tablo 15

Afetzedelerin Deprem Sonrasında Resmî Kurumlardan Gördükleri Destek Durumu

STK ve resmi görevlilerden görülen destekler?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Yemek ve barınma yardımı sağladılar	19	38
Maddi yardım, barınma ve yemek yardımı	18	36
Destek görmedim	2	4
Yemek yardımı	3	6
Manevi destek	5	10
Barınma yardımı-maddi yardım	3	6
Toplam	50	100

Tablo 15’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelerin yaşadıkları zorluklar aşamasında resmi görevlilerden ve STK’lerden gördükleri destekler verilmektedir. Buna göre afetzedelerin %38’si yemek ve barınma yardımı sağlandığını, %36’sı maddi yardım, barınma ve beslenme yardımı sağlandığını, %10’u manevi destek yemek yardımı, giyinme yardımı, barınma yardımı, yemek yardımı sağlandığını, %6’sı barınma yardımı, %6’sı maddi yardım sağlandığını, %4’ü ise herhangi bir destek görmediğini ifade etmiştir. Yapılan yardımların birincil ihtiyaçlar olan beslenme barınmaya yönelik olduğu görülmektedir.

Tablo 16

Afetzedelerin Yardımların Uygunluğuna İlişkin Durumu

Yardımların kültür, yaşam tarzı ve alışkanlıklarınıza uygunluğu nedir?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Sadece erkekler için uygundu	13	26
Kadınlar için uygun değildi	17	34
Kadınlar için uygundu.	5	10
Her iki cinsiyet için uygun değildi. Bizim yaşantımıza göre değil, çocuklarımız giydi sadece	8	16
Her iki cinsiyet için uygundu	4	8
Yardım almadım	3	6
Toplam	50	100

Tablo 16’da Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelere yapılan yardımların yaşam tarzlarına ve alışkanlıklarına uygunluğu hakkındaki bilgiler yer almaktadır. Afetzedelerin %36’ü kadınlar için uygun olmadığını belirtirken, %26’sı yapılan yardımların sadece erkekler için uygun olduğunu, %16’sı her iki cinsiyet için uygun olmadığını, %10’u yardımların kadınlar için uygun olduğunu, %8’i her iki cinsiyet için uygun olduğunu belirtirken %6’sı ise yardım almadığı için bu konuda görüşleri olmadığını ifade etmektedir. Yapılan yardımların uygunluğunun tespitiyle ilgili soruyu afetzedelerin giysi yardımının uygunluğu olarak anladıkları görülmektedir. Buna bağlı olarak kıyafetlerin özellikle kadınların ihtiyacını karşılamadığına dair şikayetçi olmuşlardır.

Tablo 17

Afetzedelerin yardımların Sunuş ve Türü Hakkındaki Durumu

Alınan yardımda sizi üzen, tedirgin eden veya sunuşunu beğenmediğiniz olay oldu mu?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Engelli olanlar için farklı gıda verilmedi. Sıraya giremedikleri için sorunlar yaşadık	5	10
Tanıdığı olan daha fazla yardım aldı,	10	20
Yaşlılar daha fazla önemsenmeliydi, hasta olan yaşlılarımız seslerini çıkaramadı daha az yardım aldılar	9	18
Maddi yardımlar herkese eşit verilmedi	11	22
Olmadı	15	30
Toplam	50	100

Tablo 17’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelere yapılan yardımların sunuş biçimi ve türü bakımından onları rahatsız edip etmediğine dair görüşleri yer almaktadır. Buna göre herhangi bir rahatsızlık hissetmediğini söyleyenler %30, maddi yardımların herkese eşit verilmemesi üzerinde rahatsızlık belirtenler %22, tanıdık kayırması olduğunu diyenler %20, ileri yaşta olanlar daha fazla önemsenmeliydi diyenler %18, ve engelli olanlara farklı muamele yapılmalı diyenler %10’dur. Bu görüşlere göre genel bir memnuniyetsizlik, yardımların dağıtılış biçiminde bir rahatsızlık duyulduğu söylenebilir. Çünkü %70’i yardımların çeşitli sebepler ile uygun dağıtılmadığını ifade etmiştir. Özellikle yardımların özel şartlara sahip olan ihtiyarlar ve engellilerin durumları dikkate alınarak dağıtılmadığına da dikkat çekilmiştir.

Tablo 18

Afetzedelerin Yardımları Yeterli Bulma Durumu

Deprem sonrası yapılan yardımlar yeterli miydi?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Yeterli buldum	24	48
Yetersizdi	16	32
Bilmiyorum	4	8
Yeterli bulduk sayılır	6	12
Toplam	50	100

Tablo 18’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelerin deprem sonrasında kendilerine yapılan yardımları yeterli bulma durumuyla ilgili görüşleri verilmiştir. Buna göre yeterli bulduğunu belirtenler %48, yetersizdi diyenler %32, fikri olmayanlar %8, yeterli sayılır diyenler %12’dir. Buna göre afetzedelerin yardımları yeterli bulmaları oranı %60 olduğu görülmektedir.

Tablo 19

Afetzedelerin Kalıcı Barınma Yerleri ile İlgili Durumu

Kalıcı konut veya konteyner yaşamından şikayetleriniz nelerdir?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Kalıcı konutlarda tavan akması ve pencerelerden su girmesi yaşanıyor.	6	12
Kalıcı konutlar eski evlerimiz gibi taş değil bizim kültürümüze uymuyor	4	8
Kalıcı konutlar çok büyük bizim bu kadar eşyamız yok ve artık yardım etmiyorlar.	4	8
Kalıcı konutlar benim için uygun	15	30
Konteyner içerisinde hava yok kuru, rutubet ve koku oluyor	8	16
Konteyner su geçiriyor, bazen çok sıcak ve bazen çok soğuk	6	12
Konteyner içerisinde çok kalabalık olmak bizleri zorluyor	4	8
Konteyner benim için uygun	4	8
Toplam	50	100

Afet alanlarında barınma dendiğinde konteynerkent ve kalıcı konutlar göz önüne gelmektedir. Tablo 19'da Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar'da yaşayan afetzedelerin halen ikamet ettikleri konteyner ve kalıcı konutların yaşamlarını sürdürmede ki uygunluğuyla ilgili bilgiler yer almaktadır. Buna göre konteynerler ve kalıcı konutlarda yaşamayı uygun olarak değerlendiren oranı %38, konteyner ve kalıcı konutlarda yaşamayı uygun olmadığını belirtenlerin oranı ise %64'dür. Konteynerlerin uygun görülmemesi sebepleri koku yapması, rutubet, nem, ısı problemleri ve kalabalık yaşamdır.

Kalıcı konutların uygun görülmemesi sebepleri ise eski evlerine benzememesi, çok büyük olması, yeterli eşyalarının olmaması ve maddi imkanların kısıtlılığı olarak ifade edilmiştir. Buradaki rakamların %100'ü aşmasının sebebi afetzedelerin bir kısmının hem konteyner hem de kalıcı konutları kullanmalarındır.

Tablo 20

Afetzedelerin Yapılan Yardımların Sürekliliğine İlişkin Durumu

Afet sonrası yardımlar devam etti mi?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Hayır 2-3 aylık süreçten sonra hiçbir yardım olmadı.	28	56
Bazı hayırseverler tarafından eşya ve maddi yardım oldu	10	20
Muhtarın getirdiği yardımlar oldu.	5	10
Olduysa da bilmiyorum	7	14
Toplam	50	100

Tablo 20'de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar'da yaşayan afetzedelere yapılan yardımların devam ettiği ve ne kadar süre ile yapıldığına dair soruların cevapları yer almaktadır. Bölgeye yapılan yardımların ilk 2-3 ay içerisinde yapıldığını belirtenler %56'dır. %20 si bazı hayırseverlerin eşya ve maddi yardım bulunduğunu, %10'u muhtar üzerinden birtakım yardımların yapıldığını ifade etmiştir. Burada yardım olduysa da bilmiyorum diyen (%14)'lük birim içerisindekilerden bazılarının aslında yardım aldıkları muhtar azası tarafından araştırmacıya söylenmiştir.

Tablo 21

Afetzedelerin Karşılanmayan İhtiyaçlarına Yönelik Durumu

Afet sonrası ihtiyaç hissedip karşılanmayan ihtiyacınız oldu mu?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Hayır olmadı	23	46
Evet oldu. Engelliler için daha iyi koşular sağlanmasını isterdim.	8	16
Evet oldu. Evlerimizin ücret karşılığı olmadan verilmesini isterdim	11	22
Evet oldu. 2 yıldır konteynerda kalıyoruz ve evlerimiz yapılmıyor.	8	16
Toplam	50	100

Tablo 21’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelere yapılan tüm yardımlara rağmen karşılanmayan ihtiyaçlarının ya da karşılanmadığı algısını taşıdıkları istekleri yer almaktadır. Buna göre %46’sı ihtiyaçlarını karşıldığını belirtirken, %16’sı halen konteynerda yaşadığı için karşılanmadığını, %22’si kalıcı konutların ücret karşılığı verildiği için karşılanmadığını cevabını vermişleridir. Burada afetzedeler afet yaşamış kişilerin karşılanması gereken ihtiyaç alanını birinci derece de yer alanlarının karşıldığını belirtmiştir.

Afetzedelere yapılan yardım ve bunların psiko-sosyal etkilerine ilişkin bulgular ve afetzedelerin psiko-sosyal durumlarını ortaya koymak adına sorulardan elde edilen aşağıdaki cevaplarda yer almaktadır.

Tablo 22

Afetzedelerin Olası Bir Afette Yardım Etme Durumu

Yakın – uzak çevrenizde bir afet durumun olduğunda nasıl bir davranış içerisinde olmayı düşünürsünüz?	Frekans(f)	Yüzde (%)
Bu acıyı biliyoruz Yardıma giderim	27	54
Maddi imkânım el verirse yardıma giderim	6	12
Yaşlıyım gidemem ama manevi destek veririm	13	26
Ne durumda olduklarına bağlı olarak giderim	4	8
Toplam	50	100

Tablo 22’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelere afeti yaşamış biri olarak yakın ya da uzak çevrelerinde bir afet durumu olduğunda nasıl bir davranış içerisinde olacaklarına dair bilgiler yer almaktadır. %54 ü afet yaşamış biri olarak yardıma gideceğini %26’sı yaşlı olduğu için bizzat gidemeyeceğini fakat manevi destek verebileceğini, %12 si ise maddi durumları uygun olması halinde yardım edeceğini, %8’i ise afetzedelerin durumuna göre yardıma gideceğini ifade etmişleridir. %54’ü oranında afetzedenin “bu acıyı biliriz yardıma gideriz” demesi oldukça anlamlıdır. Çünkü bu ifade Türk kültüründe “çeken bilir” kültürel kodlamasının etkisiyle bu sözün söylendiğini söylenebilir.

Tablo 23

Deprem Sonrası Komşuluk ve Akraba İlişkilerinin Durumu

Komşuluk ilişkilerinizde iyi veya kötü yönde değişim oldu mu?	Frekans(f)	Yüzde (%)
İyi yönde oldu (küsler barıştı, dargınlar birbirine yardımcı oldu)	18	36
Hayır değişmedi	21	42
Bilmiyorum	5	10
Kötü yönde değişim oldu. (kişiler daha fazla tartışma yaşadı)	6	12
Toplam	50	100

Tablo 23’de Yukarıköy, Tuzla ve Gülpınar’da yaşayan afetzedelerin deprem sonrası sosyal ilişkilerinde gerek yakınları gerek de komşularıyla bir değişim olup olmadığı olmuş ise bunun olumlu veya olumsuz yönde olduğunu tespit etmek amacıyla sorulan soruların cevapları yer almaktadır. 6 Şubat 2017 deprem öncesine göre olumlu yönde değişim olduğunu belirtenler %36, 6 Şubat 2017 deprem öncesine göre değişmediğini belirtenler %42, bilmediğini söyleyenler %10, 6 Şubat 2017 deprem öncesine göre kötü yönde değişim olduğunu belirtenler %12’dir. Deprem sonrasında hem komşuluk hem de akraba ile sosyal ilişkilerinin olumlu yönde gelişim seyretmesi psiko-sosyal realiteye uygun görülmektedir. Çünkü zor zamanlar da insanlar birbirleri hakkındaki olumsuz düşünceleri veya düşmanca duyguları bir yana bırakırlar. Depremin sebep olduğu yıkımla büyük değişimlerde özgecilik (altuizm) daha çok görülmektedir.

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde toplanan bulgular bağlamında önerileri, tartışma ve sonuç ele almaktadır. Tartışma kısmında, çalışma sonucunda toplanan bulgular ve yapılan yorumlar çerçevesinde ortaya çıkarılan sonuçlar ve ulaşılan sonuçların alan yazında ki araştırmalar ışığında tartışılması gerçekleştirilmiştir. Sonuç kısmında, araştırma kapsamında toplanan sonuçların genel bir özeti verilmektedir. Öneriler kısmında ise, çalışmaya bağlı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Tartışma

Çalışmada yer alan afetzedelerin tümü 6 Şubat 2017 Ayvacık Depremi'nden maddi zarar görmüşlerdir. Bu çalışmada afetzedelerin yapılan yardımların yaşam tarzlarına uygun olmadığına dair varılan sonuç alanyazında Güven, Sancar ve Çelikkaya (2017)'in çalışması ile örtüşmektedir. Yine afet antropolojisi yaklaşımında; afetlere yönelik uygulamalar ve politikalarda yerel kültür yapısının dikkate merkeze alınması gerektiği Fass ve Barrior (2015)'de yer almaktadır. Bazen afetin meydana geldiği bölgede kurumların yapısı ve toplumun özellikleri afetin zarar verici etkisinden daha çok zarar verebilir hale gelir görüşü de bu durumu açıklar nitelikte olabilir.

Afetzedelere yapılan yardımların yaşam tarzlarına uygunluğu sorgulaması kıyafet yardım olarak algılanmış ve %76'sı kadınlar açısından uygun olmadığını ifade etmiştir. Bal (2014)'de afetlerde yapılan yardımların erkekler temele alınarak yapıldığı sonucunu paylaşmıştır. Bu durum ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği kavramının afet yardımlarında da ortaya çıkabileceğini ispatlar nitelikte olabilir.

Afetlerde yapılan yardımlar yanında afetlerde risk yönetimi konusunda yapılan çalışmalarda da kadınların dikkate alınmadan çalışma yapıldığı Okay ve İlkaracan (2018)'de paylaşılmaktadır.

Ayvacic Depremi'ni yaşayan afetzedelere yapılan giyim eşyalarının kültürlerine uygun olmadıklarını belirtmelerine rağmen genel olarak yapılan yardımları yeterli bulmuşlardır. Bu sonuçta Güven, Sançar ve Çelikkaya (2017)'in çalışması paralel bir sonuçtur.

Bu çalışmada afetzedelerin ihtiyaç alanları önce barınma sonra beslenme ve sonra giyim olarak ortaya çıkmıştır. Deprem meydana geldiğinde kış mevsimi olması yanında insan oğlunun kendisini güvende hissetmeyle ilgili ihtiyacı birincil ihtiyaç olarak gösterilebilir. Türk kültüründe en yaygın dualardan olan “Allah aç açık bırakmasın” veya “’evsiz bırakmasın” anlamında söyleyiş yaşamın çalışma temel itici güçleridir. Türk kültüründe günlük mücadelenin için barınmanın ilk sırada yer alıyor olması doğal bir sonuçtur. Nitekim alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Güven, Sançar ve Çelikkaya (2017) çalışmasıyla bu sonuç ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Songür (2000) de araştırmasında afetzedelerin barınma ihtiyacını karşılamada diğer ihtiyaçlarına göre daha fazla çabaladıklarını ortaya koymuştur.

Bu çalışmada afetzedeler arasında yapılan yardımların ve sunulan hizmetlerin ulaşma noktasında en az faydalanan veya faydalanamamış olanların ileri yaşta hasta veya engelli durumda olan bireyler olduğu söylenebilir. Bu durum bir tür mağduriyet olarak ifade edilebilir. Özel durumu olan bireyler kapsamına giren bu kişiler ihtiyaç alanları, ihtiyaç malzemeleri ve hizmet yaklaşımı açısından farklılık arz etmektedir.

Özbayram (2018)'de bir afet anında, engelli afetzedenin diğer afetzedelere göre çok daha fazla zorluklarla mücadele etmek zorunda kalacağı düşünüldüğünde engelli kişilerin yaşamları, sığınak, kurtarıma vb. konularda yaşadıkları bu gibi zorlukların acil durum planlamalarında göz önünde bulundurulması gerektiğinin unutulmaması gereken önemli konulardan biri olduğundan bahsetmiştir.

Afetzedelerin afet öncesi ve sonrasında sosyal ilişkilerinde gerek komşular ve gerekse akrabaları ile kısaca yakın çevreleri ile gerçek sosyal ilişkilerinde olumlu yönde değişme olduğu görülmüştür. Akgüngör (2010)'un çalışmasında da bulguların bu yönde olduğu görülmektedir.

Barınma alanlarının doğru seçilmesi önemli bir konudur. Ayvacık Depremi'nde özellikle mevsim kış olduğundan çadırların kurulduğu yer uygun olmasa gerek afetzedelerin kısa bir süreliğine de olsa çamur içinde kaldıkları gözlenmiştir. Bu durum çadır kurulum alanlarının daha özenle seçilmesi gerektiğini ve 23 Ekim 2011'de meydana gelen Van Depremi sonrası çadır kurumlu alanlarında benzer durumların yaşandığı Tuna (2012)'de yer almaktadır.

Yaşanan depremin ilk zamanlarında Ayvacık köyleri olan Tuzla, Yukarıköy ve Gülpınar'da sahada aktif olan birçok kuruluşun kendileri için gerekli bilgi ve donanımı elde ettikten sonra veya kendileri açısından önemli gördükleri faaliyet aşamalarını gerçekleştirdikten sonra sahayı terk ettikleri söylenebilir. Bu durum sebebiyle afetzedelere sürekli sürdürülen bir rehabilite programı uygulanamamıştır. Tuna (2012) çalışmasında birçok kurumun sahada belirli şartlar ve koşullar sağlandıktan sonra çekildiği ve sürdürülebilir bir rehabilite programı uygulamadığına değinmektedir.

Ayvacık Depremi'nde yapılan yardımların deprem akabinde 2-3 ay sürdüğü ve devamının gelmediğine dair afetzedeye görüşlerine ulaşılmıştır. Elde edilen sonuç Van Depremi üzerinde çalışmış olan Tuna (2012)'in çalışmasında da yer almıştır.

Afetzedelerin bir bölümü, Yukarıköy'de inşa edilen yeni kalıcı konutlardan, fiziki alan büyüklük açısından, deprem öncesi yaşam tarzı ve alışkanlıkları sürdürmeye imkân tanımaması açısından şikayetçi olmuşlardır. Gök (2011) çalışmasında afetzedeye konutlarının yapımında, afetzedeye bireylerin yaşam tarzı ve alışkanlıklarının dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır.

Ayvacık Depremi'nin sonrası yapılan konutların hep aynı ölçülerde olmasının uygun olmadığı görülmüştür. Bu durum Şengün (2017) ve Gök (2011)'in afetlerde konutlarla ilgili durum tespiti ile örtüşmektedir. Gök (2011) Horasan-Gerek Depreminden etkilenenlere yapılan konutların aile üyelerinin sayısına göre birçok farklı ölçütlerde yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Sonuç

2017 Ayvacık Depreminde Afetzedelerin Yardım Alma ile İlgili Durumları adlı çalışmada yer alan amaç ve alt problemler çerçevesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. alt problem olan “Afetzedelerin demografik özellikleri” ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; bu çalışmada görüşüne baş vurulan afetzedeler cinsiyet yönünden eşit dağılım göstermektedirler. Konteyner ve kalıcı konutlarda yaşamını sürdürenlerle sınırlı olan bu çalışmada, afetzedeler Tuzla Köyü, Yukarıköy ve Gülpınar'da yaşamaktadırlar. Görüşülen afetzedelerin yaş ortalaması ise 52,62'dir. Afetzedelerin yaş ortalamalarının yüksek çıkmasının en büyük nedeni, barınma yerine varıldığında muhatap olarak yetişkinlerin kabul edilmesidir.

Afetzedelerin aile yapılarının daha çok anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan küçük aile olduğu ve sahip olunan çocuk sayısının üçü geçmediği tespit edilmiştir. Afetzedelerin eğitim durumlarının büyük oranda düşük düzeyde olması diğer bir demografik sonuçtur.

2. alt problem olan “Afetzedelerin Ayvacık Depremi’nden etkilenme ve yardım alma” durumlarıyla ilgili elde edilen sonuçlar şu şekildedir; Afetzedelerin büyük bölümü kıyafet, yemek, nakit para ve barınma yardımı aldıklarını dile getirmişlerdir. Afetzedelerin bir kısmı ise bu yardımları almadıklarını dile getirmiştir. 6 Şubat 2017’de meydana gelen depremde görüşme sağlanan 50 afetzede içerisinde 42 afetzede evlerinin yıkıldığını belirtmiştir. Afetzedelerin evlerinin yıkılmasının en büyük sebebi ise yapılarının taş veya yığma bina olmasından kaynaklanmıştır. Deprem sonrası afetzedelerin yardımlarına ilk koşanların büyük kısmını komşuları oluşturmuştur. Komşuların afet anlarında birbirlerine olan yardımlarının yüksek olması Türk kültür yapısıyla yakından ilişkilendirebilir. Afetzedelere kurumlar tarafından yapılan ilk yardımın büyük bölümü barınma malzemesi kapsamında çadır yardımı olarak gerçekleşmiştir. Bu yardımları beslenme ve giyim yardımları takip etmektedir. Afetzedelerin deprem sonrası barındıkları yerler, önce çadırlar sonrasında ise konteynerler ve şu an için bir büyük kısmı için kalıcı konutlardır. Çadırlarda 2-3 gün gibi kısa bir süre barınılmış, mevsimin kış olmasının da etkisiyle hızla Yukarıköy’de konuşlandırılan konteynerlerden oluşan alana yerleştirilmişlerdir. 2 Kasım 2018 tarihinden itibaren bir kısmı yaşamını kalıcı konutlarda sürdürmektedirler. Fakat Tuzla köyünde yaşamını sürdüren afetzedeler depremin üzerinden iki yıl geçmesine rağmen konteynerlerde kalmaya devam ettiği görülmektedir. Afetzedelerin çadır ve konteynerlerin birçok sebepten dolayı yaşamak için uygun olmadığını dile getirmişlerdir.

Bu durumun sebebi olarak konteynerlerin mekân olarak aile büyüklüğüne uygun olmadığını belirtenler yanında, sağlık şartları açısından (koku, rutubet, ısı problemleri, yağmur sularının içeri sızması vb.) da uygun olmadığına vurgu yapılmıştır. Kalıcı konutlarda yaşayan afetzedeler bir kısmı ise eski evlerine göre konutun büyük olduğunu buna koyacak eşyaları olmadığını, hatta elektrik tesisatını bağlatacak güçleri olmadığı için konteynerleri de kullanmaya devam ettiklerini belirtmişlerdir.

3. alt problem olan “Afetzedelerin deprem sonrasında yakınlarından gördükleri maddi destekler” hakkında elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Afetzedeler deprem sonrası aile yakınlarından nakdi yardım, eşya yardımı ve arayıp-sorma moral verme tarzında manevi destek de görmüşlerdir. İmkânı olanlar ilk zamanlar akrabalarında kalmışlardır.

4. alt problem olan “Afetzedelerin deprem sonrası resmî kurumlardan gördükleri destekler” hakkındaki sonuçlar şu şekildedir: Afetzedelerin deprem sonrası resmî kurumlardan ve Sivil Toplum Kuruluşlarından barınma, yemek, giyim ve nakdi yardımdır almıştır. Afetzedeler kurum ve STK’lerden en fazla barınma yardımı aldığı görülmüştür. Bu durumun barınma ihtiyacının önemini kanıtlar nitelikte olduğu söylenebilir. Aynı zamanda resmî kurumlarda temel ihtiyaçlar haricinde nakdi yardımda gerçekleştirilmiştir.

5. alt problem “Afetzedelerin yapılan yardımların uygunluğuna ilişkin görüşleri” hakkında elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Yapılan yardımlardan afetzedeler kıyafet yardımını temel alan cevaplar vermişlerdir. Afetzedelere yapılan yardımların özellikle kadınlar için uygun olmadığını belirtmişlerdir. Üstelik bu durumu hem kadınlar hem de erkekler dile getirmişlerdir. Bunun yanında yapılan yardımların sadece erkekler için uygun olduğunu belirtenler yanında “çocuklarımız için bile uygun değildi” diyenler olmuştur.

Bu durum yardımların her iki cinsiyetin farklı yaşlar üzerinden ihtiyaçları dikkate alınarak yapılması gerektiğini göstermektedir. Yani sayısal olarak depremzedelerin bulunduğu barınma alanına kıyafet yardımı çok olmuş ama kullanışlı bulunmamıştır. Erkek temelli yapılan yardımlar neticesinde kadınların yardımlardan daha az yararlandığı yani ihtiyaçlarını gidermede daha fazla problem yaşadığı söylenebilir. Afetzedeler gerçekleştirilen yardımların sunuş biçimi ve tarzı hakkında kendilerini tedirgin eden bir algıları olup olmadığı da sorulduğunda, dağıtımlarda tanıtık kayırma, eşitlik olmadı gibi cevaplar vermişlerdir. Esasen bu şikayetlere herhangi bir yardım dağıtım söz konusu olan her yerde rastlanabilmektedir. Adalet arayışı insanın en hassas olduğu bir durumdur. Fakat afetzedeler bu duruma rağmen maddi yardımların çeşitli sebeplerden dolayı eşit dağıtılmadığını düşünmektedir. Afetzedeler yardımların eşit dağıtılmamasının sebebi olarak kişi kayırmayı göstermektedirler. Yaşanan deprem sonrası yardım edilmesi gereken ama özellikle kurumsal yardımlar yapılırken alanda yeterli tespit yapılmadığı için ihmal edilen özel durumlu afetzedeler olduğu tespit edilmiştir.

Özel durumlu afetzedelerin diğer afetzedelere göre farklı şartlar içerisinde yardım edilmeleri gerekliliği sahada yapılan çalışmada görülmüştür. Özel durumlu bireyler hareket kabiliyeti yönünden, kendilerini ifade edebilme yönünden özel şartlara sahip kimseler olabilirler. Bu durumun sebebi olarak özel durumlu afetzedelerin ihtiyaç durumlarının farklı olması söylenebilir. Bu çalışmada bu özelliklerinden dolayı görevli kişilerin bulunduğu birime ulaşamadıkları ve durumlarını ifade edemedikleri için yardım alamadığını ifade eden; ihtiyar ve yatağa bağımlı afetzedeler tespit edilmiştir. İlgililerden de onların bulunduğu evlere gelinmediği şikâyeti yapılmıştır. Depremin hemen sonrasında afetzedelerin yaşamlarını sürdürebilme adına ihtiyaç duydukları yardım türleri şöyle sıralanabilir: En yüksek oranda barınma ihtiyacı hissedilirken onu gıda ihtiyacı ardından ise giyim ihtiyacı izlemiştir.

Barınma hem iklim şartları hem de kişi veya ailenin mahremiyeti açısından öncelikli olmuştur denebilir.

6. alt problem olan “Afetzedelerin uygulanan yardım ve desteklerin psiko-sosyal etkilerine ilişkin görüşleri” hakkında elde edilen sonuçlar şu şekildedir. Afetzedelerin olası bir afette başkalarına yardım etme durumlarının oldukça yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun sebebi ise afetzedelerin depremi yaşamış olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. “Biz yaşadığımız için” vurgusuyla afetzedeleri daha iyi anlayacaklarını ifade etmişlerdir. Komşuluk ve akraba ilişkilerinin afet öncesine göre iyi yönde hem değişme hem de gelişme gösterdiği tespit edilmiştir. Kader ortaklığı komşuları birbirine bağlamıştır. Birbirlerinin yardımına ilk koşanlar komşular olmuştur. Akrabaların da maddi manevi desteğini belirtenler çok olmuştur. Ayvacık Depremi’ni yaşayanlar için “Dost zor zamanlarda belli olur” sözü sınanmıştır denebilir.

Türkiye’de Van Depremi’ne kadar yaşanmış birçok afette gerçekleştirilmiş olan yardımların ve müdahale organizasyonlarında eksiklikler olduğu görülmüştür. Ayvacık Depreminde bunun en büyük örneği çadır kurulum alanlarının yanlış seçimi gösterilebilir. AFAD ve Kızılay ekiplerinin Yukarıköy’de kurdukları çadır yerleşim alanını yağmur sonrası su basmış ve afetzedeler bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Bu durum Türkiye’de yaşanan eski afetlerden yeterince ders alınmadığı veya hala organizasyon hatalarının devam ettiğini gösterir niteliktedir.

Öneriler

Bu bölümde çalışma sonucunda ulaşılan veriler doğrultusunda uygulayıcılar ve araştırmacılar için geliştirilmiş öneriler yer almaktadır.

Uygulayıcılar için öneriler.

1. Büyük çaplı afetlerde daha çok hissedilmekle beraber, her toplumsal çevrede sadece kendisini ve yakın çevresini düşünen bencil insan davranışlarından, empati gücü artmış, sosyal dürtülerle yardım etme davranışlarına hızlı bir geçiş yaşanmaktadır. Ancak yardım adına gönderilen malzemelerin o afet bölgesinin kültürüne uygunluğunun da önemli olduğu, “İhtiyaçları var, ne göndersek giyerler...” mantığının rencide edici olabileceği unutulmamalıdır. Toplanan yardımlar görevlendirilmiş kişilerce kontrol edileceği gibi STK’ler üzerinden yardımlar toplanırken kültürel farkındalık eğitimi verilebilir.

2. Afet alanlarında özel bakım ve yardıma (hamileler, bedensel, zihinsel engelliler ve ileri yaşta olanlar gibi) ihtiyaç duyanların olabileceği unutulmamalıdır. Bu çerçevede tespitite daha titiz davranılması ve genel standart yardım malzemesi yerine afetzedeye özgü öz bakım malzemesi, sağlık araç-gereçleri verilmesi sağlanabilir. Yine başka insanların yardımıyla ancak günlük ihtiyaçlarını karşılayabilen kişilere yardım öncelikli olabilir. Özel ihtiyaçlı kapsamına giren afetzedelere yardım şekilleri de geçici yerleşim yerlerinde, sağlık alanında uzman personeli daha çok görevlendirilebilir.

3. Geçici barınma çerçevesinde standart çadır düzeni ve konteyner yapılarının özel ihtiyaçlı afetzedeler için uygun olmadığı dikkate alınarak farklı konteyner düzenleri ve iç çizim modelleri konusunda afetlerde barınma alanı olan konteynerin lojistiğini ve kurulumunu sağlayan AFAD kurumuna önerilerde bulunulabilir.

4. Yaşanan afetler sonrasında yapılmak istenen yardımlar, alanda bir kargaşaya sebebiyet vermemek için afet alanına ulaştırılmadan önce iller düzeyinde koordine edilebilir, bölgesel afet yardım planları detaylı şekilde oluşturulabilir. Planın sahada oluşturulması ve uygulanabilmesi için İl AFAD ya da Kızılay birimleri görevlendirilebilir.

5. Afetzedelerin yaşam tarzına uygun olmayan toplu konutlar inşa etmek yerine, afetzedelerin yaşam tarzlarını sürdürebilir kılan alan içerisine kalıcı konutların yapılması uygun olabilir.

Araştırmacılar için öneriler.

1. Bu araştırma coğrafi etki alanı sınırlı, deprem kaynaklı ve konteynerlerde yaşamış ve kalıcı konutlara yerleştirilmiş afetzedeler üzerinde yapılmıştır. Doğal veya sosyal kaynaklı başka afet türlerinden etkilenen afetzedeler üzerinden konu araştırılabilir.

2. Afetzedelerin sorunları yardımlaşma ve dayanışma kültürü açısından ortaya konmaya çalışılmıştır. Farklı değişkenler açısından afetzede sorunları irdelenebilir.

Kaynakça

- Abay, A. ve Şimşek, A. (2008). *Ayvacık ilçesinin sosyal ve ekonomik değerler*, Ayvacık Değerleri Sempozyum Bildiri Kitabı, 29-30 Ağustos 2008, Çanakkale. Erişim 3.2.2019 <http://aves.comu.edu.tr/YayinGoster.aspx?ID=2332&NO=2>
- Acar, M. ve Demir, Ö. (1992). *Sosyal bilimler sözlüğü*, İstanbul: Ağaç Yayınları.
- AFAD, (2014). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. Erişim 12.02.2019 <https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3495/xfiles/sozluk.pdf>
- AFAD, (2017) *12.02.2017 Ayvacık-Çanakkale Deprem Raporu*. Pdf.
- AFAD, (2017). Başbakanlık, Afet ve Acil Durumu Yönetimi Başkanlığı, Deprem Dairesi Başkanlığı, Erişim 20.01.2019 <http://www.deprem.gov.tr/>
- AFAD, (2017). *Çanakkale Ayvacık Depremi fotoğrafları* Erişim: 11.01.2019 <https://www.afad.gov.tr/tr/15760/Canakkale-Ayvacic-Depremi>
- AFAD, (2018). *Açıklamalı afet yönetimi terimler sözlüğü*. Erişim 15.03.2019 <https://www.afad.gov.tr/tr/23792/Aciklamali-Afet-Yonetimi-Terimleri>
Sozlugu?kelime=afet
- Akar S. (2013). Doğal afetlerin kamu maliyesine ve makro ekonomiye etkileri: Türkiye değerlendirme, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, (21), ss.185-206.
- Akbulut, E. ve Aytekin N. (2007). *Deniz Feneri Derneği ve pazarlama iletişimi stratejileri*, I/IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Küresel Yoksulluk, Bildiriler Kitabı, Çanakkale.

- Akgüngör, Ç. (2010). Toplumbilim perspektifinden afeti düşünmek. *Lefke Avrupa Üniversitesi (LAÜ) Sosyal Bilimler Dergisi* 1 (1), 3-22. Erişim 13.01.2019
<http://dergipark.org.tr/euljss/issue/6278/84289>
- Akyel, R. (2007). *Afet yönetim sistemi: Türk afet yönetiminde karşılaşılan sorunların tespit ve çözümüne ilişkin bir araştırma*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış doktora tezi) Adana.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Altun, G. (2011). *Muğla ve Çanakkale illerinde 2000 – 2008 döneminde gerçekleşen büyük orman yangınlarının klimatolojik ve meteorolojik analizi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Çanakkale
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Ambraseys, N. N. ve Finkel, C.F. (1991). *Long-term seismicity of İstanbul and of the marmara sea region*. (Çeviren: T. Bekler, A. Demirci, H. Karabulut, M. Aktar, 2017) Terra Nova yayınları, 3, 527-539.
- Armağan, M. (2006), *Osmanlı: bir vakıf medeniyeti*, Sivil Toplum Dergisi Yıl: 4, Sayı: 15
- As, M. (2008). *Küçükkuşu'da zeytincilik*, Küçükkuşu Değerleri Sempozyumu, 25-31 Ağustos 2008, Çanakkale.
- Avcı, N. (2007), *Toplumsal değerler ve gençlik*. Ankara: Kitabevi.

Ayvacık Belediyesi, *Ayvacık coğrafi konum*. Erişim: 15.01.2019
<http://www.canakkaleayvacik.bel.tr//Syf/Cografi-Konumu.html>

Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Bekler, T., Demirci, A., Karabulut, H., ve Aktar, M. (2017) *Ayvacık deprem etkinliği gözlemleri ve ilksel değerlendirmeleri*, (2017). Uluslararası Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı 11-13 Ekim 2017 Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

B.Ü. Kandilli Rasathanesi ve D.A.E. Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi, (2017). *06 Şubat- 12 Mart 2017 Gülpınar-Ayvacık (Çanakkale) deprem etkinliği raporu*, pdf. Erişim 11.01.2019 <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/tr/>

BÜKRDAE. (2019). Afete hazırlık eğitim birimi. Erişim: 01.10.2018.

Büyük Larousse. (1992). İstanbul: Milliyet Yayınları.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örneklem yöntemleri*, Balıkesir Üniversitesi pdf. Erişim 10.04.2019
<http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>

Can, E. (2005). Entegre afet yönetim sistemi ve ilkeler, (Ed.) Kadioğlu M. ve Özdamar E., *Afet yönetiminin temel ilkeleri*, Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayın No:1.

Çanakkale Valiliği, (1973). *Çanakkale İli Yıllığı*. Çanakkale.

Çanakkale Valiliği, (2019). *Ayvacık*. Erişim <http://www.canakkale.gov.tr/ayvacik>

Çeçen, A. (1984). *Kültür ve politika*. İstanbul: Hil yayıncılık

Çiçek, S., (2010). *Çanakkale ili Ayvacık yöresi halı ve kilimleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Çizakça, M. (2000). *A history of philanthropic foundations*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Çizakça, M. (2006). *Türkiye’de hayırseverlik: vatandaşlar, vakıflar ve sosyal adalet*, İstanbul: TÜSEV

ÇÖMÜ, (2018). *Çanakkale ve çevresinin depremselliği* Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Erişim 11.01.2019 https://cdn.comu.edu.tr/cms/daum/files/1comudaum_depremsellik.pdf

Demir, M. (1998). Türkiye Selçuklu Şehirlerinde İmaret Kurumları ve Vakıfları. *Vakıflar Dergisi*. Sayı: XXVII. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları. 41-44.

Dikbaş, A. ve Akyüz, H.S. (2011). *Paleoseismological investigations on karadere segment, north anatolian fault zone*. (Çeviren: T. Bekler, A. Demirci, H. Karabulut, M. Aktar, 2017) *Turkish Journal of Earth Sciences*, 20, 395–409.

Doğan, İ. (2008). *Sosyoloji*, Ankara: Pegem Akademi. 8.Baskı

Duman T.Y., ve Ateş Ş, (2012). Biga Yarımadasının Heyelan Envanteri. Biga Yarımadasının Genel ve Ekonomik Jeolojisi. Editörler: E. Yüzer ve G. Tunay, *MTA Genel Müdürlüğü Özel Yayın Serisi Dergisi-28*, s: 199-205.

Duman, T., Çan, T., Emre, Ö., Kadiroğlu, F.T., Baştürk., N.B., Kılıç, T., Arslan, S., Özlup, S., vd. (2016). *Seismotectonic database of turkey*. bull earthquake eng. 1-40.

Ergin, M. (1956). *Orhun abideleri*. İstanbul: Boğaziçi yayınları, 49.baskı (2016) Erişim 7.2.2019 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/70439>

Erman Artun, E. (2005). *Türk halk bilimi*, İstanbul: Kitapevi yayınları.

Erol M. (2004). *Köy hayırları'nın yapısal ve işlevsel özellikleri üzerine bir inceleme- Gökçalı köyü örneği*, Erişim 11.02.2019 <Http://Dergipark.Gov.Tr/Download/Article-File/156817>

Eyidoğan, H., Güçlü, U., Utku Z., ve Değirmenci E., (1991). *Türkiye büyük depremleri makro-sismik rehberi (1900-1988)*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Maden Fakültesi, Jeofizik Mühendisliği Bölümü, İstanbul.

Faas A.J. ve Barrios R.E. (2015). *Applied Anthropology of risk, hazards, and disasters. human organization: winter 2015*, Vol. 74, No. 4, pp. 287-295. Erişim 2.3.2019 https://www.academia.edu/19438336/Applied_Anthropology_of_Risk_Hazards_and_Disasters

Gök, Y. (2011). Horasan-Gerek köyünde 30 Ekim 1983 depremi sonrası yapılan afet konutlarının başlıca planlama sorunları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1 (1). Erişim 1.1.2019 <http://dergipark.org.tr/ataunidcd/issue/2445/31006>

Gökçe E. (1992). *Toplumsal bilimlerde araştırma* Ankara: Savaş Yayınları.

Görecelioğlu E. (1977). Ormanların erozyon ve sedimentasyona etkileri. *İ.Ü Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 47, Sayı 1-2-3-4, Sayfa 1-12.*

Güngör, E. (1990). *Tarihte Türkler*. (3. Basım). İstanbul: Ötüken Yayınları.

Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*, İstanbul: Ötüken yayınları.

- Güven, S., Sancar, E. ve Çelikkaya, N. (2017). *Afet bölgelerine yapılan yardımların bölgenin kültürel yapısı ile uyum gösterip göstermediğinin afetzedelerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi; Çanakkale-Gülpınar örneği*, Çanakkale. (Makale)
- Güvenç, B. (1976). *Değerler, tutumlar ve davranışlar*, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları
- İlgar R. (2009). Çanakkale orman işletmeciliği yarar analizinin coğrafi bakış açısıyla değerlendirilmesi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (17)* 2009/1: 77– 99
- İlgar, R. ve Öztürk, B. (2003). *Çanakkale’de rüzgâr enerji potansiyeli*, Türkiye kıyıları rüzgâr ve dalga iklimi Birinci Ulusal Çalıştayı, 11-12 Nisan 2003, ODTU, Ankara
- İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığı (2016). *Yangın bilgisi*, İzmir. Erişim 3.1.2019 <http://itfaiye.izmir.bel.tr/yanigin.pdf>
- Johnson, K. E. (1995). *Understanding communication in second language classrooms*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Kafesoğlu, İ. (1997). *Türk milli kültürü* İstanbul: Ötüken Neşriyat Yayınları
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar* (10.baskı), İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemleri* Ankara: Nobel Yayınları.
- Kış-2013 Cilt:12 Sayı:44(052-081), ISSN:1304-0278.*
- KOERİ. (2016). B.Ü. Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü web sayfası, Erişim 3.3.2019 <http://www.koeri.boun.edu.tr>

- Köprülü, B. (1951). Tarihte vakıflar. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(3-4), 479-518.
- Kunter, H. (1938). Türk vakıfları ve vakfiyeleri üzerine mücmel bir etüt. *Vakıflar Dergisi*, 1, 103- 129.
- Kürçer, A., Chatzipetros, A., Tutkun, S.Z., Pavlides, S., Ateş, Ö. & Valkaniotis, S. (2008). *The Yenice–Gönen active fault (nw turkey): active tectonics and palaeoseismology*, (çeviren: T. Bekler, A. Demirci, H. Karabulut, M. Aktar, 2017) *Tectonophysics*, 453, 263- 275.7
- Marshall, C. ve Rossman, G. B. (1995). *Designing qualitative research (Second Edition)*. London: SAGE Publications.
- Marshall, G. (1999). *Değerler, Sosyoloji Sözlüğü*, İstanbul Bilim ve Sanat Yayınları. İstanbul. Mühendisliği, Çanakkale. Erişim 3.1.2019
- OGM, (2004). *Türkiye çevre atlası*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü Çevre Envanteri Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- OGM, (2008b). *Çanakkale-İntepe yanan alanların rehabilitasyonu ve yangına dirençli ormanlar tesisi projesi*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Çanakkale Orman Bölge Müdürlüğü, Silvikültür Şube Müdürlüğü.
- Okay, N. ve İlkaracan, İ. (2008). Toplumsal cinsiyete duyarlı afet risk yönetimi. *Resilience 2* 1-12 Erişim 1.1.2019 <http://dergipark.org.tr/resilience/issue/38253/431075>
- Ozankaya, Ö. (1975). *Toplumbilim terimler sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara
- Örnek, S. V. (2000). *Türk halkbilimi*. (2. Basım). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Öz, N. ve Okca, A. (2018). *Yukarıköy (Çanakkale-Ayvacık) geleneksel yöruk dokumaları*. Asia minor studies, 6 AGP Sempozyum Özel Sayısı 1, 219-233. Erişim 2.3.2019.<https://dergipark.org.tr/asm/issue/39740/437958>.

Özaksoy, V., Emre, Ö., Yıldırım, C., Doğan, A., Özalp, S. ve Tokay, F. (2010). *Sedimentary record of late holocene seismicity and uplift of hersek restraining-bend along the north anatolian fault in the gulf of izmit*. tectonophysics, (çeviren: T. Bekler, A. Demirci, H. Karabulut, M. Aktar, 2017) 487, 33-45.

Özalp, S., Kürçer, A., Özdemir, E., ve Duman, T. Y. (2016). *The Bekten Fault: the palaeoseismic behaviour and kinematic characteristics of an intervening segment of the North Anatolian Fault Zone, Southern Marmara Region, Turkey*. Geodinamica Acta, 28(4), 347-362

Özbayram, G. (2018). *Doğal afetler ve yerel topluluk liderleri: Balıkesir örnek olay incelemesi*, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). T.C. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Balıkesir.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Özşahin, E. ve Kaymaz, Ç. (2013). *Afet kültürünün değerlendirilmesine bir örnek: Antakya şehri*, Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, Hatay, Türkiye. Erişim 3.3.2019

https://www.academia.edu/5240686/Afet_K%C3%BClt%C3%BCr%C3%BCn%C3%BCn_De%C4%9Ferlendirilmesine_Bir_%C3%96rnek_Antakya_%C5%9Eehri

Öztan, B. (2005). *Medeni hukukun temel kavramları*. Ankara: Turhan Kitapevi.

- Öztürk, G. Ve Koçak, H. (2017). Ayvacık depremi acil yardım ve afet yönetimi çalışmalarının değerlendirilmesi raporu, *ÇOMÜ Sağlık Yüksekokulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü*. Pdf. Erişim 2.1.2019 <https://www.comu.edu.tr/arastirma-merkezleri>
- Öztürk, İ. (2011). *Hastane afet planlama rehberi*. Ankara: Poyraz Ofset.
- Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: cleaning up a messy construct. *review of educational research*, vol. 62 (3).
- Pampal, S. ve Özmen, B. (2010). *Depremler doğal afet midir? Depremler ile baş edebilmek* Ankara: Efil yayınevi yayınları.
- Pınar, N. ve Lahn, E. (1952). Turkish earthquake catalog with discriptions, (çeviren: T. Bekler, A. Demirci, H. Karabulut, M. Aktar, 2017) *Turkey the ministry of public works and settlement, the general directorate of constrcution affairs, technical report, serial 6*, no. 36.
- Pirverdioğlu, A, (2002), *Türklerde yılbaşı ve bahar geleneği*, *Türkler 3*, Yeni Türkiye Yayınları., 44-50, Ankara.
- Rockwell, T., Barka, A., Dawson, T., Akyüz, S., ve Thorup, K. (2001). Paleoseismology of the Gaziköy-Saros segment of the north anatolia fault, northwestern turkey: comparison of the historical and paleoseismic records, implications of regional seismic hazard, and models of earthquake recurrence. *journal of seismology, Sismoloji Dergisi* (çeviren: T. Bekler, A. Demirci, H. Karabulut, M. Aktar, 2017), s.433-448. Erişim 1.2.2019 <https://doi.org/10.1023/A:1011435927983>

- Seven, F. (2010). *Sivil toplum kuruluşlarının yoksullukla mücadeledeki rolleri: Kayseri örneği* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Songür D. (2000). *Afet sonrası barınakların ve geçici konutların analizi ve değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Sözbilir, H., Sümer, Ö. Uzel, B. Softa, M. Tepe, Ç. Eski, S. Özkaymak Ç. ve Baba, A. (2017). *14 Ocak- 28 Şubat 2017 Çanakkale- Ayvacık Depremleri ve bölgenin depremselliği* Pdf. Erişim 3.2.2019
https://www.researchgate.net/publication/314285047_14_Ocak_-_28_Subat_2017_Canakkale_-_Ayvacic_Depremleri_ve_Bolgenin_Depremselligi
- Sözbilir, H., Sümer, Ö., Özkaymak, Ç., Uzel, B., Güler, T., ve Eski, S. (2016b). *Kinematic analysis and palaeoseismology of The Edremit fault zone: evidence for Past earthquakes in the southern Branch of The north Anatolian fault Zone, Biga peninsula*, (çeviren: T. Bekler, A. Demirci, H. Karabulut, M. Aktar, 2017) *NW Turkey. Geodinamica Acta*, 28, 273-294. Erişim 3.4.2019
https://www.researchgate.net/publication/299997291_Kinematic_analysis_and_palaeoseismology_of_the_Edremit_Fault_Zone_Evidence_for_past_earthquakes_in_the_southern_branch_of_the_North_Anatolian_Fault_Zone_Biga_Peninsula_NW_Turkey
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2007). *Doğal afetler ve Türkiye*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taylor, E.B. (1958). *The origins of culture and religion in primitive culture*. New York: Harper&Brothers
- Tezcan, M. (1993). *Sosyoloji'ye giriş temel kavramlar*. Ankara: 72 TDFO Yayınları.
- Töre, E. (2008). *Sosyo-kültürel açıdan Çanakkale'de köy hayırları, Çanakkale İli Değerleri Sempozyumları, Bayramiç Kaymakamlığı yayını. 57-67"*
- TUİK, (2019). *Ayvacık hayvancılık istatistikleri*.
Erişim 3.1.2019 <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=101&locale=tr>
- Tuna, K., Parin, S., Tanhan, F., (2012) Van Depremi sosyo-ekonomik ve psikolojik durum tespiti. *Çocuk Vakfı Dergisi Raporları Yayın:101* Erişim 3.2.2019
<http://www.vantso.org.tr/ku/istatistikler/812/van-depremi-sosyo-ekonomik-ve-psikolojik-durum-tespiti-raporu>
- Tunusluoğlu, C., Karaca Ö., ve Baba A. (2004). *Çanakkale kenti güney-batısındaki kütle hareketlerinin değerlendirilmesi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği, Çanakkale. Erişim 3.1.2019
- Tural, S. K. (1998). *Kültürel kimlik üzerine düşünceler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Turhan, M. (1959). *Kültür değişimleri*. İstanbul: Edebiyat Fak. Yay.
- Türk Medeni Kanunu. 24607 Sayılı Resmî Gazete. Erişim 3.2.2019
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/12/20011208.htm>

Türkçe Sözlük. (2005). (10. Basım). Ankara: TDK Yayınları.

Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi, Erişim
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059, 14.12 2018.

Türkoğlu, İ. (2013). Osmanlı Devletinde para vakıflarının gelir dağılımı üzerindeki etkileri.
Süleyman Demirel İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 18(2), 187-196.

Uygur, N. (2006). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Varol, N. ve Gültekin, T. (2016) Afet antropolojisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 15
Erişim 3.3.2019 <http://dergipark.org.tr/esosder/issue/24938/263244>.

Williams, R. (1977). *Culture and society: 1780-1950*. Middlesex: Penguin Books.

Williams, R. (1993). *Kültür*. (E. Başer, Çev.). Ankara: İletişim Yayınları. (Orijinali 1981’de yayımlanmıştır).

Yallagöz, T. D., (2010). *Alternatif bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm: Çanakkale bölgesi Ayvacık yöresi uygulaması*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Yasa, İ. (1983). Toplum kalkınması ve köylerde yardımlaşma gelenekleri, *Ankara Üniversitesi Dergisi*, Cilt:17, Sayı: 1

Yazıcı H.I. (2017). *Yoksullukla mücadelede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının etkileri köprübaşı ilçesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Yeşil S. (2013). Kültür ve kültürel farklılıklar: liderlik açısından teorik bir değerlendirme, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:12, Sayı:44* (052-081).

Erişim:7.2.2019 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/70439>

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılmaz, A. (2004). *İkinci küreselleşme dalgası*, Vadi Yayınları, Ankara.

Yiğitbaş, E. (2016). *Jeolojik – antropojenik sebep – sonuç ilişkileri açısından çanakkale heyelanlarına toplu bakış*. Erişim 2.3.2019

https://www.researchgate.net/publication/313845406_JEOLOJIK__ANTROPOJENIK_SEBEP__SONUC_ILISKILERI_ACISINDAN_CANAKKALE_HEYELANLARINA_TOPLU_Bakisenrichid=Rgregq2bc80e56ee0011135f478ecd07e11367xxx&Enrichsource=Y292zxjywdlozmxmzg0ntqwnjtbuzo0njm3mzg0nde2mduxmjfamtq4nzu3nt12odywoq%3D%3D&El=1_X_2&_Esc=Publicationcoverpdf

Yüksel G. (2006) *İlkçağda Çanakkale tarihi, Çanakkale savaşı ve tarihi*, Der: İbrahim Güran Yumuşak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul.

Zevkliler, A. ve Havutçu, A. (2005). *Yeni meden kanuna göre medeni hukuk (temel bilgiler)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

5253 Sayılı Dernekler Kanunu. (2004). *Resmî Gazete (Sayı:25649 mükerrer)* Erişim 2.2.2019

<https://www.dernekler.gov.tr/tr/mevzuat/kanun/5253-dernekler-kanunu.aspx>.

Ekler

Ek- A: Anket

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ-AFET EĞİTİMİ VE YÖNETİMİ ANADİBİLİM DALI

Araştırmacı: Mert Abdullah KARAOĞLU

Danışman: Dr. Öğrt Üy. Elmaziye Temiz

Tez Konusu: 2017 Ayvacık Depreminde Afetzedelere Yapılan Yardımlar ile İlgili Durum

Anketin Uygulandığı Köy :

Anketin Uygulandığı Tarih:

Anket Sıra No :

Çanakkale Ayvacık ilçesinin Gülpınar, Yukarıköy ve Tuzla köylerinde yapılacak olan bu anket çalışması 2017 Ayvacık Depreminde Afetzedelere Yapılan Yardımlar ile İlgili Durum isimli Tez çalışmasında kullanılmak üzere yapılacaktır. Bu bilgiler başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Görüş ve önerileriniz bizim için bu açıdan çok önemlidir. Bu nedenle aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar için kendi düşüncelerinizi yazmanızı rica ediyoruz.

1. Cinsiyetiniz nedir? .Erkek (....) Kadın(...)
2. Kaç yaşındasınız?
3. Hanenizde siz dahil kaç kişi bulunmaktadır?
Anne (....) Baba (....) Eş (....) Çocuklar (.....) Kardeş (.....) Diğer (.....)
4. Eğitim seviyeniz nedir?
İlkokul terk/ okur yazar (.....). Ortaokul(.....)-...Lise.(....) Okur-yazar değil(..) Diğer(....)
5. İşiniz veya mesleğiniz nedir? Yani ne ile meşgulsünüz?
6. Sosyal güvenceniz (sigorta,) var mı? Hanenizden birinin sosyal güvencesi sı var mı?
Geçiminizi ne işi yaparak sağlıyorsunuz?
7. 6 Şubat 2017 depremini hatırlıyorsunuz. Bu Afetten hangi yönlerden etkilendiniz veya zarar gördünüz?
8. Kullandığımız yapılardan(bina, mekânlardan) maddi hasar görenler nelerdir?

<u>Mekan</u>	<u>Durumu</u>
Ev	(.....)
depo / kiler	(.....)
hayvan barınağı	(.....)
Diğer:	(.....)

9. Deprem sonrası ekonomik yardım aldınız mı? Aldınızsa yardım türü nedir?

- ( ) Almadım
 ( ) Giyecek yardımı ( ) Ev eşyası
 ( ) Yiyecek yardımı ( ) .....

Deprem sonrası yardımınıza koşanlar ilk kimler olmuştur?

- ( ) komşularım ( ) Aynı yerde oturan Akrabalarım ( ) Başka yerlerde oturan akrabalarım
( ) Tanımadığım insanlardan ( ) Resmi görevlilerden ( ) Sivil toplum örgütleri

Size yapılan ilk yardım ne oldu?

Deprem sonrası nerede barındınız? Eviniz dışında bir yer ise bu neresidir? Buralarda ne kadar kaldınız?

Barındığınız yer, konteyner, çadır yaşamı idiyse bu size uygun oldu mu? Ne tür zorluklar yaşadınız?

Yaşadığınız zorlukları aşmada;

- a) komşularınızın
b) akrabalarınızın
c) resmi görevlilerin
d) sivil toplum temsilcilerinin ne tür desteklerini gördünüz? Bunlar sizin için ne derece yeterli oldu?

Yapılan yardımlar sizin yaşam tarzınıza, alışkanlıklarınıza, kültürünüze ne derece uygun ve (işlevseldi, işe yaradı mı, kullanabildiniz mi?)

Yapılan yardımların

- a) türü ve biçiminden
b) sunuş biçiminden sizi rahatsız eden, tedirgin eden, üzen durumlar oldu mu?

Deprem sonrası tanıdıklarınıza ve size yapılan yardımları yeterli buldunuz mu?

Deprem komşuluk – akrabalık ilişkilerinizi, deprem öncesine göre, iyi veya kötü yönde etkiledi mi? Komşuluk ilişkileri anlayışınızda değişime sebebiyet verdi mi?

Kalıcı konutlar / konteynerde yaşamınızı sürdürebilmeniz için ne derece uygundur? Uygunsuzluk durumu varsa bunlar nelerdir?

Afet sonrası, normal hayata geçişinizden sonra yardımlar devam etti mi? Etti ise ne tür yardımlar?

Afet sonrası, ihtiyaç hissettiğiniz ancak karşılanmayan ihtiyaçlarınız oldu mu? Olduysa ne tür bir ihtiyaçtır?

Afet sonrası karşılanmadığını, ilgisiz kalındığını düşündüğünüz sorunuz oldu mu? Oldu ise bu durum sizde nasıl bir duygu durumu, düşüncesi oluşturdu?

Afet yaşamış biri olarak, ileride bulunduğunuz yer ya da yakın – uzak çevrenizde bir afet durumu olduğunda nasıl bir davranış içinde olmayı düşünürsünüz?

Ek- B: Görüşme İzini

Görüşme izini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Afet Eğitimi ve Yönetimi bölümü tarafından öğrenci işleri tarafına bildirilmiştir. ÇÖMÜ Dekanlık öğrenci işleri ise izin için Ayvalık Kaymakamlığına dilekçe ile başvuruda bulunmuştur. Ayvacık kaymakamlığı Dilekçeye geri bildirimde bulunmadıkları için kaymakamlığa telefon ile ulaşılarak gerekli izini jandarma onayıyla verdiklerini bildirmişlerdir.

Verilen izini sorgulamak için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 16/11/2018 tarih 1800166715 sayılı Anket izin dilekçesi Ayvacık kaymakamlığı tarafından onay verilmiştir. Dilekçeye verilen izin (0286) 712 10 07 nolu numara aranarak öğrenilebilir

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Mert Abdullah KARAOĞLU

Doğum Yeri: Zonguldak

Doğum Tarihi: 30.11.1995

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Acil Yardım ve Afet Yönetimi

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi – Afet Eğitimi ve Yönetimi

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce (Yök-Dil, 70)

E-Posta: mkara805@gmail

Fotoğraflar

Fotoğraf 1. 15.03.2019 Ayvacık- Tuzla Köyü yıkılan yığma bina 16.3.2019

Fotoğraf 2. Çanakkale-Ayvacık Depremi Tuzla Köyü hasar alan bina 16.3.2019

Fotoğraf 3. Çanakkale- Ayvacık Depremi Yukarıköy çadır alanı (www.sözcü.com.tr, 2017)

*Fotoğraf 4. Çanakkale- Ayvacık Depremi konteyner alanında bir afetzede görüşülürken
15.03.2019*

Fotoğraf 5. AFAD yardım konteynerleri Tuzla Köyü 16.3.2019

Fotoğraf 6. Yukarıköy kalıcı konut inşaatı 16.3.2019

Fotoğraf 7. Çanakkale-Ayvacık Depremi Yukarıköy kalıcı konutları (www.sözcü.com.tr, 2017)

Fotoğraf 8. Çanakkale Ayvacık yöresel kıyafeti, halı ve kilim (Naime Didem Öz Arşivi,

Yukarıköy, 2017)

Fotoğraf 9. Ala Çul- Gıvrım kilim ve detayı (Naime Didem Öz Arşivi, Yukarıköy 2017)

Fotoğraf 10. Çanakkale-Ayvacık ilçesi dokuma halı örneği (Naime Didem Öz Arşivi, Yukarıköy 2017)